

večji ugled in vpliv pri sosednjih neosvobojenih bratih.

Leta 1912.—1913 je osvobodila Srbija v vojni s Turki južni del našega naroda in tako povečala svojo državo. Avstro-Ogrska, ki je delala cela stoletja proti našemu osvobojevanju in ujedinjenju, ni čutila, kako postaja kraljevina Srbija po balkanski vojni dan za dnem močnejši jugoslovanski pijemont in središče vseh presvetlih in rodoljubnih **Srbov, Hrvatov in Slovencev**. Poskušala in delala je z vsemi mogočimi silami in sredstvi, da bi ustavila razvoj naše narodne zavednosti. Vse ji je bilo sumljivo, kar je imelo narodno lice in kar je spominjalo na narodni pokret v kakoršnikoli obliki in smeri. Radi tega se je rodil v Avstriji velik pritisk in teror na Jugoslovane, poleg tega pa tudi sklenjeni napad na neodvisnost Srbije. Naposled, ko ni mogla ne s spletkami, ne z nasiljem ustaviti razvoja nacionalne zavednosti, se je odločila, da zatre pod vsakim pogojem celotno kraljevino Srbijo. In ko je že hotela izvršiti svoj peklenski načrt, zgodil se je v Sarajevu leta 1914. ravno na **Vidov dan** atentat, katerega žrtvi sta postali avstro-ogrski prestolonaslednik in njegova soproga. To pa je dalo seveda neposreden povod, da je Avstro-Ogrska napovedala Srbiji vojno dne 28. julija 1914.

Srbija in Črna gora sta stali takrat obojno na braniku svoje svobode in neodvisnosti. Avstro-Ogrski se je takoj pridružila Nemčiji, ki ji je tudi drugače pomagala, seveda največ v svojo korist, da bi si s tem odprla pot na iztok; pristopila je tudi Turčija, ki se je hotela maščevati za poraze in izgube v balkanski vojni in nazadnje še Bolgarija, katere državniiki so raje pomagali tujcu kot svojemu bratu. Cela kraljevina Srbija in ves naš narod sta bila v veliki nevarnosti. A k sreči, nismo ostali osamljeni in zapuščeni. S svojim poštenim in energičnim delom smo si pridobili na svojo stran v prvi vrsti bratsko Rusijo, potem njeno in našo prijateljico Francijo, dalje Belgijo, Anglesko, Portugalsko, pozneje še Italijo, Rumunijo, Grško, Japan in Združene države severne Amerike. Na ta način se je izpremenila Avstro-Ogrska vojna nasproti Srbiji v veliko svetovno vojno, ki je trajala skoro pet let in je stala velikanskih žrtev na obeh straneh.

Po obupni borbi in velikih zmagah na Ceru, Rudniku in Kosmaju je premagala Srbija močnejša sila, in sicer v trenutku, ko jo je zahrbtno in izdajalski napadla Bolgarija. A naša vojska se tega ni ustrašila. S starim kraljem **Petrom** in njegovim sinom **Aleksandrom**, prestolonaslednikom ter obenem glavnim poveljnikom cele srbske vojske, se je srbska vojska umikala z neverjetnim stradanjem in z velikimi izgubami čez neprehodne albanske gore, Krševce pa tja doli do Krfa. Tu so jo zavezniki Francozi in Angleži na novo uredili, odkoder se je podala na solunsko fronto, kjer so se skupno bojevali z našo jugoslovansko dobrovoljsko divizijo in z zavezniško vojsko ter so po kratkih bitkah na Kajmakčalami, Vetreniku in drugod prebili sovražnikovo fronto in pognali sovražnika v divji beg. Avstro-Ogrska in njene zaveznice so izgubile vsled tega in vsled dolgotrajne vojne že skoro vso fizično in moralno moč. Naš narod pa, ko je videl, da sta naša in zavezniška vojska prebili sovražnikovo fronto in se pomikali od Soluna proti severu, je vzklikal od radosti in čutil se je zopet svobodnega. V avstro-ogrski vojski pa je nastal razsul in revolucija tlačanih narodov slovanskih. Del naše vojske, ki je bil s silo pridržan na avstro-ogrskih frontah, odreče poslušnost sovražnikovi vojski, počaka in pozdravlja skupno z našim narodom zmagosne in dobrodošle brate iz solunske fronte, katere je vodil sam prestolonaslednik **Aleksander**.

Nato proglase pod utisi davnih želja in burnih dogodkov naši narodni predstavniki vsem našim oblastim svobodo in narodno ujedinjenje.

Povsod so pričakovali našo vojsko z venci in pozdravljali njenega vrhovnega poveljnika, kot nosilca svobode in narodnega ujedinjenja. To potrjuje službeno tudi narodna skupščina v Beogradu dne 1. decembra 1918.

Velika so to dela in svetli so to dnevi. Skoro vsi načrti in upi so bili oživiteljni. Mesto posameznih držav in pokrajin imamo danes jedno skupno premoženje, skupno domovino, našo kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, svobodno od Jadrana in Triglavca do Balkana in od Maribora do Geodjelija.

To je naša domovina.

Razen tega je treba na kratko preledati meje naše države, našeti sosedne

države in narode, ki živijo v njih, omeniti velikost naše države in število njenih prebivalcev ter razdelitev istih po narodnosti in veri, upoštevati glavni državotvorni narod Srbov, Hrvatov in Slovencev in druge narodnosti v državi. Proučiti je treba še: najvažnejše gorske vrhove in grebene in njihov vpliv na razdvojenost našega naroda, kaj naj se stori, da se ta vpliv zmanjša, dalje vode, glavne reke, morje in njega važnost, bogastvo države in proizvodni, glavno prometne črte in prometna sredstva, glavna mesta vseh krajev naše države s kulturnimi ustanovami, prestolnica kot središče države in sedež vladarja in cele uprave, zakonodajno edinstvo, ustava in vladarska hiša. Nj. Vel. kralj Peter I. je vnuk proslavljenega vodje prvega upora Kara Djordje in sin kneza Aleksandra Kara Djordjevića, kojen je 29. junija 1844. l. v Beogradu. Bil je oženjen s kneginjo Zorko, hčerjo pok. črnogorskega kralja Nikole. Udeležil se je kot častnik v francosko-pruski vojni leta 1870.—1871. in kot dobrovoljec-ustaša v bosansko-hercegovinskem uporu pod imenom **Peter Mrkonjić 1875.—1876. leta**. Za kralja Srbije je bil izvoljen 2. junija 1903. l. Kot kralj je spoštoval meščansko svobodo ter je znal izkoristiti ves nacionalni in kulturni pokret svojega naroda in je prevzel dve največji vojni, ki sta prinesli osvobojenje in ujedinjenje. V obeh vojnah je on sam sodeloval. Njegovo bivanje v strelskih jarkih in to v najkritičnejših časih, in njegov umik skozi Albanijo, ga prištevata med stare legendne junake. Dolga in mučna leta ter hudi napori in slabosti so mu polagoma izčrpali moč. Radi tega je poveril vso skrb v kraljevini svojemu sinu in prestolonasledniku Nj. Kr. Vel. Aleksandru.

Nj. Kr. Vis. Aleksander je bil rojen 4. (17.) decembra 1889 na Cetinju. Že v začetku balkanske vojne leta 1912. je pomagal svojemu očetu opravljati razne važne posle. Od početka svetovne vojne leta 1914. pa ga zastopa v izvrševanju kraljevske oblasti. Kot glavni poveljnik cele naše vojske je delil z njo vse trpljenje vojne in težkoče mučnega umika skozi Albanijo, a se je konečno vrnil z njo v domovino kot zmagovalac in nosilec svobode in narodnega ujedinjenja.

Ta predavanja naj prireajo učitelji zgodovinske in zemljepisne stroke na meščanskih in srednjih šolah, če je mogoče po skupinah, in sicer v času, katerega določi šolski ravnatelj po določenem programu. Kjer pa ni na razpolago za to primeren prostor, naj izvrše to isti učitelji v posameznih razredih ali v svojih urah, ali pa ure zamenjajo z drugim predmetom. Če bi imel vsled tega kdo izmed imenovanih učiteljev nadure, naj mi ravnatelj šol vpošlje pregleden izkaz v omenjenih nadurah dotičnih učiteljev in predlagajo za honoriranje istih.

V osnovni šoli naj izvrše predavanja učitelji in učiteljice same, vsak v svojem razredu. Tudi tu zamorejo predavanja izvršiti sporazumno le nekateri učitelji v vseh razredih, tako, da jim potem drugi učitelji dotične ure vrnejo. Razume se samo ob sebi, da se bodo učitelji-predavatelji potrudili v toliko, da postane to predavanje življenje s tem, da podano gradivo olepšajo, izpopolnijo in dajo duševnemu razpoloženju mladine v njenem duhu.

Minister prosvete **Pribičević I. r.**

Moč — volja in alkohol.

(Dalie.)

Ako je laž tudi majhna in nepomembna, navaja in miče k ponavljanju. Pestalozzi podaja izpoved tatu pod obešalom. Prvi prestopak je bila laž in nerodnost, kar se je ponavljalo in s potencialno silo dovedlo do ropa. Laž je komodna in zato se je marsikdaj poslužimo, kar nam pa rodi vedno slabe posledice. V prejšnjih časih so zdravniki zapisovali marsikatero indiferentno praške, ki so za trenotek pomirile bolezen, spoznalo se pa je, da so vendar praški uplivali slabo na srce in na živce. Glavni vzroki za laž so: komodnost, samoljublje, strahopetnost, poželjivost in napačno razumevanje prijateljstva. Glavni boj proti uspevanju laži pri mladini, kakor tudi pri odraslemu, je pravo spoznavanje samega sebe in varovanje pred vsakim hvalisatjem in povečanjem činov. Laž je nasprotna cilju, da je človek sposoben za sobitje svojim sodržavljanom in izpodbija cilj moči in obvladanje samega sebe. Foerster vidi glavni cilj vzgoje v tem, da se pobija laž in da se tembolj goji moč, temveč samo dril. Srbi so bili premagani in njih dom opustošen, prišli so na Krf in kljub najhujšemu pomanjkanju je bila zmaga na njihovi strani, ker so ljudje volje in moči. (Dalie prihodnjič.)

drila. Nikakor se pa mu ne sme podajati samo primero obvladanja samega sebe v zgodovini, ker živi v drugem socialnem miljeju in še ne pozna sredstva samodiscipline. Orientirati se je treba o naravnih nagonih in interesih otroka, ako se nahajajo v njem moči, ki se dajo uporabiti za njegovo obvladanje samega sebe. To obvladanje samega sebe pa ne sme biti omejitve prostosti, temveč življensko stopnjevanje dokaza moči. Nadalje navaja Foerster tudi da se izigra en del značaja proti drugemu. Naravna vez in naraven čut in hotenje otroka se mora spraviti v krog nadziranja otroka. Najprvo bo močnim otrokom najbolj nerazumljiva odpoved maščevanja. Tu je treba prave vzgoje samoobvlade. Hotenje gojenca ne sme biti prepoved, ampak njegovo hotenje se sme samo korigirati.

Preidem k nadaljni točki, k uspešnem boju proti alkoholu.

Vidim uspešen boj edino v tem, da vzgojimo človeka, da se obvlada sam sebe, do pravega spoznanja in da ima moč in voljo, da se tudi po svojem spoznanju zdrži. Omenil sem že, da mora biti glavni boj napram laži. Izhaja pa to že iz samega sebe, da izbojujemo tudi boj proti alkoholu, ker je ravno alkohol najboljše definicija za laž. Alkohol navidezno okrepa izmučenega človeka, ker pospeši trenutni tok krvi, zato pa vpliva škodljivo na srčno delovanje in kasnejše kroženje krvi. Kako potrebno je uporabiti v uspešnem boju proti alkoholu moč in voljo nam dokazuje Foerster s sledečimi besedami: **pijanec ve čisto gotovo, da ga pelje pot v pogubo in vendar nima moči, da se premaga. Ljudje, ki so bili pijanci, so bili povečini že od mladosti brez moči na želodec, na jezik in na čute.** Raditega pa moramo si biti svesti, da ne smemo uničiti mlado moč in živo inicijativno otroka v samo korist zunanega takozvanega drila. Dr. Gerhart Bude pravi v svoji knjigi: *Alte und neue Bahnen in der Pädagogik*: Nikoli ne pomislimo, da premočno prisiljenje k delu lahko škoduje, da je praksa za laž in za goljufije, slavohepnost in zločin. Otrok naj se ravna po vzgledu, uporabi pa naj se motiv, da se povzdiga na pomoč, da on pomaga odvajati slabosti drugih.

Odlok Viš. šol. sveta št. 3699 ima namen doseči uspešni protitež za uživanje alkohola, z ustanovo društva »Mladi junaki«. Moje skromno mnenje je, da je odlok izšel par let prezgodaj, ker še ni dozorel čas, da bi se moglo postopati po tako enostavnem sredstvu. Dokler nima vsaka šola predelana tla, dokler se ne poudarja v učnem načrtu vzgoja moči in samoobvlade, tako dolgo začrtana pot po omenjenem odloku samo škoduje in izpodrine ad hock vsak uspeh temeljitega uspešnega delovanja. V omenjeni naredbi mi posebno ne ugaja stavek: »vsak mesec je treba zapisati koliko učencev pristopi in pazi je na to, da se končno doseže število šolskih otrok sploh.« Nehote je ta stavek začrtal pot in s tem povedal, da je vsa akcija že v naprej mrtvo-rojeno dete. Vsak učitelj, vsako šolsko vodstvo, okr. šolski svet itd. bo skušal privedi čimvečje število otrok v vstop društva že iz samega samoljublja in napačnega razumevanja svoje dolžnosti koristiti šolski oblasti in državi sploh. Učenca navajamo direktno k laži, cvetela bo laž, strahopetnosti, samoljublja in laž napačnega razumevanja prijateljstva, s tem, da učenec ne bo hotel užaliti svojega učitelja prijatelja.

Gojenec je otrok sveta, a svet z učiteljem vred mu kaže, da bi bila to prepoved samo za učenca, svet se pa ne drži tega in uživa alkohol. Ako ne vzgojimo v gojencu moč obvladanja samega sebe, kako naj premagamo **pododovani nagon** uživanje alkohola gojenca starišev alkoholikerjev? Wilhelm Bölsche nam navaja v svojem spisu »Unruh und Bode« (Stirb und Werde) neodvrgljive dokaze, da se lastnosti starišev podedujejo. Takšno siroto nikoli ne moremo pripraviti samo z raznim drilom do abstinence. Na ta način bi samo lahko rešili iz alkoholnih krempfljev tisti del, ki ima že podedovano antipatijo do alkohola. Vse druge bi pa pustili kot žrtve takozvanega »Zuhtwahl« (plemenske reje). To pa nikakor ne more danes biti več kot cilj demokratskega časa. Nadalje bi bil gojenec v tako enostavnem reševanju problema samo številka v aparatu in učitelja bi lahko nadomestoval računski stroj. Prepričan sem, da bo vsak pedagog tudi znal posneti to, kar nas je dobrega naučila vojna in to tudi uporabljati. Centralne države so razpadle, ker jih ni vodila moč, temveč samo dril. Srbi so bili premagani in njih dom opustošen, prišli so na Krf in kljub najhujšemu pomanjkanju je bila zmaga na njihovi strani, ker so ljudje volje in moči. (Dalie prihodnjič.)

Iz Jugoslavije.

— **Posledice drakonske uredbe.** Danes navajamo nov kričeč slučaj one drakonske uredbe, ki določa, da se po šestih mesecih bolezenskega dopusta ukinejo draginjske in družinske doklade. Poročilo slove sledeče: »Danes je že 14. november, a jaz nisem prejela razun vdovnine in vzgojevalnine v znesku 160 K (reci: stoinšestdeset kron) niti vinarja še, vkljub temu, da sem prosila za upokojitev že decembra 1920 in ponovno meseca majnika t. l. Od zraka ne morem živeti in živa tudi ne v grob. Kako naj živim s svojo hčerko doma in skrbim za sina, ki študira — s 160 K. Dolga imam nad 12.000 K. Kdo bo še kaj posodil vдови brez vsakega premoženja? Zima se je z vso krutostjo pojavila, a jaz imam kuriva pri skrajni štedljivosti, še za štiri dni.« — Zganite se, merodajni možje, in ukinite drakonsko naredbo, kar Vam že dva meseca kliče državno uradništvo!

— **Odkrita beseda.** — Čakal sem nanjo že dokaj časa in vendar je prišla. Izgovoril jo je tov. P. v 46. številki našega lista, v dopisu iz Žalca. Ker sem v mnogih okolnostih neinformiran, se nisem hotel ne privatno ne javno dotikati tega vprašanja, čeravno sem pri nekem zborovanju že imel namen vprašati, zakaj vlada o tem tak tajinstven molk. — Mislim namreč na pouk srbohrvaščine. Omenjeni tovariš je vendar enkrat povedal odkrito, da bi bilo nesmiselno privedi v 3. šolskem letu s tem predmetom, posebno na nižje organiziranih šolah. Za višje organizirane svetuje 4. šolsko leto. Zdror ni po maturi nikoli več pogledal kake pedagoške knjige, se bo gotovo spominjal vsaj kakega Komenskega in bo dal omenjenemu tovarišu in Komenskem prav. Danes pa pobijamo tako cinčno vse dobrine preteklosti. Kako smo vendar neiskreni, da si tudi tu ne poveemo resnice! Ali mislimo, da služimo s tem našemu edinstvu? Za višje organizirane šole svetuje tovariš 4. šolsko leto. Za nižje pride tedaj po mojem mnenju v noštev 5. šolsko leto. Po poročilu v »Učiteljskem Tovarišu« št. 46. tudi okr. šol. nadz. soglašajo s tem, da se uvede pisanje in čitanje cirilice v 3. š. l. eno- in dvorazrednic. In vendar bi morali nadzorniki vedeti, kako je s poukom po gorskih šolah; da otroci po večini v 3. š. l. slabo bero in pišejo, pa naj bo že učitelj tak ali tak. Saj dostikrat bolj oddaljenih ne vidi celo zimo. Naj začnemo s takimi abecedarji čitati in pisati še cirilico, pa dosežemo kmalu tako kolobocijo, da je bo sam vrag vesel. S strani okr. šol. nadzornikov bi bila v tem slučaju na mestu odkrita beseda. Da mi ne bo kdo očital demagoštvo, izjavljam samo to, da sem si za svojo osebo prisvojil cirilico še kot študent v krožku, ki je bil od tedanje vlade prepovedan. Želim le, da si jo prisvoji tudi naša mladina, toda šele takrat, ko jo bo znaela že kolikortoliko ceniti in ljubiti, ne pa v času, ko ji zna zbuditi celo nevoljo in ji vzeti veselje. — ar.

— **Ljubljanski učiteljski pevski zbor.** Prihodnja skupna pevška vaja bo zopet v ponedeljek, 28. t. m. ob 20. uri Prosim polnoštevilne udeležbe. — Pevovodja.

— **Kako se uče Belokranjci cirilice.** Srbska »šripta«, srbska »špraha« — huda stvar... Ravno na tak način sem jo poučeval, kakor je povedano v zadnjem »Tovarišu«. Kot učiteljski čužnik nas je tako naučil cirilice prof. dr. Fran Ilesič. Metoda je res dobra, ali marsikomu nočejo vzlic temu črke same v glavo. Ko sem obdelal vse male črke, je bilo nekaj dni odmora, da bi se doma učenci malo naučili. Nato sem napisal nekaj besed na tablo. Edina deklica je hitro prečitala. Nato vprašam dečka, če kaj zna. Pravi, da ne. »Zakaj ne?« »Zato, ki mi ne da čača vtič, ki je srbsko...« »Aha,« sem si mislil, to je druga stvar in se lotil stvari pri drugem koncu... Belokranjski pregovor pravi, da mita železna vrata prebije. Poskusil sem. Obljubil sem, da dobi oni, ki bo znal čitati, pero, radirko, zvezek. Prve tri dni se jim je zdelo to šala. Ali ko so lenuhi i drugi videli, da ne debe ničesar, sosedje pa vsaki več, se je takoj vzbudila stara belokranjska zavist. Zda se ti kosajo, da je veselje in par peres in svinčnikov je premagalo vso mržnjo do cirilice. Mogoče bi šlo drugod tudi na podoben način. — B. R.

— **Šola v Sodražici ima lepo število dobrotnikov.** Med največje in one, ki neprestano prožijo radodarne roke, spada g. dr. Ivan Lovrenčič, odvetnik v Ljubljani, tukajšnji rojak. Njegovo ime se blesti v 103 leta stari »Zlati knjigi« ves čas tukajšnjega šolanja med najodličnejšimi učenci, v šolski kroniki pa kot mecen. Zbirko živali je obogatil z najdragocenejšimi čveteronožci: medved, lisica, jazbec, dihur s plenom, podlasice, iz vrst ptičev z najlepšimi. Letos pa je podaril

šoli zopet volka, prekrasa eksemplar, ki je bil ustreljen majnika v njegovem lovišču. Po današnjih razmerah in draginji, reprezentuje tako darilo premožnejše več tisoč kron. Po njegovem vzgledu, plemenitem prizadevanju in nagovarjanju so se uvrstili med dobrotnike naše šole tudi njegovi lovci, gostje in nekdanji sošolci. Ni bahavost ako trdim, da v Sloveniji, morda v Jugoslaviji ni ne ljudske, ne meščanske in morda tudi srednje šole ne, ki bi imela take zbirke. Takemu gošpodu, domo in mladimljubu naj doni vsa čast in slava! Letos, ko je bilo treba oskrbeti šolsko mladino z raznimi potrebščinami, zlasti z novoizdanimi knjigami, so priskočili na pomoč, možje zlatih src, gospod Viktor Drobnič, domačin, amerikanec z 800 K, Hranilnica in posojilnica s 500 K, Posojilnica s 500 K. Tam, kjer vlada pri nekdanjih učencih, velmožeh v občini taka hvaležnost, zavednost in radodarnost, tam je šolska mladina srečna, vodstvo šole ponosno in učitelstvo zadovoljno.

— **Umrl** je dne 21. t. m. po dolgi bolezni tov. Franc Pirkmajer, nadučitelj v Framu, oče tovarišice Ljube Pirkmajerjeve v Mariboru in ptujskega okrajnega glavarja dr. O. Pirkmajerja. Spoštovani rodbini naše iskreno sožalje!

— **Sirokovni izpit za gluhone** pred izpraševalno komisijo v Ljubljani je z dobrim uspehom napravil tov. Vilko Mazi. Čestitamo!

— **Sokolsko gledališče v Radovljici.** Novi oder v »Sokolskem domu« se odpravi dne 26. t. m. ob 8. uri zvečer. Vprizori se izvorna noviteta simbolična igra »K luči«, spisal J. Špicar. Dne 27. t. m. ob 10. uri dopoldne se vrši sestanek naprednih gorenjskih društev, ki se pečajo s katerimkoli izobraževalnim delom. Isti dan popoldne ob 3. uri se igra »K luči« ponovi.

— **Zahvala.** Šolsko vodstvo v Adlešičih se tem potom najlepše zahvaljuje g. Ivanu Železnikarju, trgovcu v Ljubljani, na Marijinem trgu, za veliko množino podarjenih gumbov, znakov, mila, vezanek, žilogrelcev, lepenke itd., za naše šolarje in delavnice. Srčna hvala! — Adlešiči, dne 15. novembra 1921. — Božo Račić, šolski vodja.

— **Služba prefekta in učitelja** za splošno izobraževalne predmete s prejemki IX. činovnega razreda, s prostim stanovanjem in pripadajočimi užitki je razpisana na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. Prednost imajo prosilci z daljšo učiteljsko prakso, z usposobljenostjo za nadzorovanje internata in vzgojo učencev in event. tudi za pouk v čebelarški stroki in v petju. Prošnje je vlagati do 1. decembra t. l.

— **Učiteljske službe.** V ptujskem okraju se provizorično lahko vsak čas zasede nekaj učiteljskih služb in služba nadučitelja pri Sv. Andražu v Slov. Gor. Tudi v ormoškem okraju je še nekaj prostih mest. Reflektanti naj vložijo pravilno opremljene in kolkovane prošnje na okrajni šolski svet v Ptuj. Moški prosilci imajo prednost.

— **Moška učna moč,** ki bi prevzel tudi vodstvo pevskega zbora, se išče za trg Središče. Prošnje na ormoški okrajni šolski svet v Ptuj.

— **Ob odhodni tovarišev Goriska in Klanjška** iz Tržiča v Dolno Lendavo so nabrali tovariši v Križah pri Tržiču 108 K za »Učiteljski konvikta«. Znesek poslan učiteljski »Hranilnici« z opombo »za Konvikta«.

— **Odlikovanje.** Pohvalo in priznanje za uspešno vzgojno in učno delovanje je izrekel višji šolski svet učitelstvu osemrazredne šole v Mokronogu.

— **Opozorjamo diake iz zasebnega ozemlja,** da v dosegu dovoljenja za potovanje na božične počitnice vložijo že sedaj pismene prošnje naravnost na italijansko delegacijo v Ljubljani, ker bo sicer prepozno. Drugi način je brezuspešen.

— **Usposobljenostni izpiti na drž. moškem učiteljskem v Mariboru** v jesenskem roku 1921 so se pričeli 3. in so trajali do vstetega 18. novembra. Priglašenih je bilo za meščanskošolski izpit 11, za dopolnilni meščanskošolski izpit 7, za ljudskošolski izpit 36, za dopolnilni ljudskošolski izpit 64 ter za specialne izpite 5 kandidatov (-inj). Izpite so napravili sledeči kandidati in kandidatnje: a) **Meščanskošolski izpit:** gg. Rismal Melhijor, Jug Milca, Hergouth Josip (z odliko) Tomišek Emilija, Čilenšek Franc, Osterc Anton (z odliko), Zadnik Nežka in Šonc Pavla. b) **Ljudskošolski izpit:** gg. Lovrec Zinka, Vunderl Matej, Menhart Alojzij, Grossmann Ida, Prelg Janko, Živko Vinko, Hofbauer Just, Kroflič Frančiška, Kapfer Lidvina, Pertot Janko, Križ Angela, Lovrec Hedka, Mikušičen Ljudmila, Skrbinšek Vladimir, Šo-

lar Franc, Vittori Srečko, Podlogar Rado, Zeilhofer Alfonz, Berč Alojzij, Mežla Milan, Černej Anica (z odliko), Vehovec Marija, Maučnik Alojzija, Kaučič Toroš Amalija, Tomišek Helena, Visočnik Andrej, Tominc Avgust in Kristan Zmagoslav. c) **Specialni izpit:** Sekula Marija, Petrič Vera in Drachler Marica za telovadbo, Tomišek Emilija za angleščino ter Tomažič Ana za srbohrvaščino. d) **Dopolnilni meščanskošolski izpit** je prestalo vseh 7 priglašanih kandidatov (-inj). e) **Pri dopolnilnem ljudskošolskem izpitu** je bilo izmed priglašanih 64 kandidatov in kandidatinj 17 reprobiranih, 4 pa so odstopili pred izpitom.

Vestnik meščanskih šol.

— **c Izenačenje zakonov v Sloveniji.** Z ozirom na tozadevno poročilo v zadnji številki našega lista smo prejeli od metodajne strani pojasnilo, da je oddelek za uk in bogočastje naše pokrajinske vlade oddal predlog za izjednačenje že v Beograd, a ni bil odobren. Zato so v rabi še stari deželni šolski zakoni.

Neodrešena domovina.

Proslava vrliga moža.

Februarja meseca 1918. se je na tržaškem pokopališču pri sv. Ani zagnila jama nad grobom moža, za katerim je nastala v vrstah tržaških narodnih delavcev velika vrzel, ki je danes še večja kot je bila one dni, ko so zakopali tov. **Vinka Engelmana** v prezgodnji grob.

Pok. Engelman ni bil namreč navaden delavec, ki dela za enega; ne, on je delal za več; delal je v šoli, delal neumorno zunaj nje, v društvi; povsod je bil na mestu s primernim poukom in dobrim nasvetom — ni delal za se, delal je za narod, za katerega je žrtvoval vse z dna svoje rodoljubne duše.

Da izguba za takim možem boli, je umljivo. Kako zna narod biti hvaležen takim svojim delavcem, to so pokazali naši tržaški bratje, ko so dne 1. t. m. odkrili nagrobni spomenik Vinku Engelmanu.

Na poziv šentjakobske čitalnice se je zbralo dne 1. nov. ob 10. uri v dvorani »Konsumnega društva« toliko občinstva, da ni bilo prostora za vse in so morali mnogi stati zunaj dvorane. Zastopani so bili vsi sloji, moški in ženske — inteligent poleg delavca, priprosta ženica poleg elegantne dame — iz mesta in okolice. Vsi so bili združeni v eni misli in volji: da se poklonijo spominu moža, ki je toliko dobrega storil za kulturni napredek slovenskega naroda na tržaškem.

Zbrane žalne goste je pozdravil v lepih besedah podpredsednik čitalnice in se jim v toplih besedah zahvalil na toliki udeležbi v proslavo spomina Engelmanovega.

Nato je tajnik čitalnice v lepo zasnovanem govoru skikal delovanje pokojnikovo v vseh društvi šentjakobskega okrožja. Izrazil je: Pok. Engelman ni bil samo delavec, ampak mož inčujavive in organizator, ki ni poznal nebeneh ovir, nobenih težav. Njegova volja je bila nezclmjljiva, vztrajnost njegova neomajna. Ni moval, dokler ni izvedel, česar se je lotil. Bil je mož, ki je živel za ljudstvo — pravi čisti demokrat. Vzoren delavec v šoli in izven šole. — Po končanem govoru se je občinstvo dvignilo in zaklicalo spominu Engelmanovem trikratni Slava!

V imenu »Sokola« je proslavljal br. Bertok Engelmana kot ustanovitelja društva — jasen vzgled vsem bratom in najčistejšega častilca vzvišenih Tyrševih idej

Kaj lepo je slavil Vinka Engelmana tov. Andrej Čok v imenu učiteljsva. Drugi govorniki — je izvajal govornik — so se po zaslugi spominjali Engelmanovega delovanja izven šole. Vendar pa je bil pokojnik v prvi vrsti vzoren učitelj — glavna njegova misel je bila šola — prvi skrb vzgoja mladine. Saj ni govoril z mladino le kot učitelj, ampak tudi kot prijatelj in svetovalec. Ni bilo otroka, za katerega se ne bi on zanimal. In kakšen tovariš je bil svojim kolegom. Ljubeznivejšega in iskrenejšega kolega si ni možno misliti. Zato se učitelstvo iz polne duše pridružuje današnji proslavi.

Za temi govori sta zapela: mešani učiteljski zbor »Molitev« in barkovljanska »Adrija« »Gozdnič je že zelen!«

Zadnji je govoril dr. Štavič v imenu političnega društva »Edinost«. Učiteljski poklic je najvažnejši poklic, a pri nas pri naših razmerah, je njegova važnost nedogledna. Za vse, kar smo izvršili, za vse naše uspehe, se imamo zahvaliti v prvi vrsti šoli. Delo v šoli nam je ustvarjalo podlago, in na tem delu je bil Engelman udeležen v veliki meri. Da ni storil nič za našo stvar, razun svojega dela na

šolskem polju, bi bil že storil dovolj in zaslužil današnjo proslavo. Največja pohvala za vsakogar je, če moremo reči, da je storil svojo dolžnost, a Engelman jo je storil v polni meri. Videli smo ga na delu izven šole, na vseh poljih narodnega snovanja — tudi na političnem. Povsod je deloval z veseljem nesebično, ker v njem je bilo srce polno ljubezni. Čast narodu, ki se hvaležno spominja svojih dobrotnikov! Engelman je učil, naj stojimo zvesto na braniku. A narod, ki ga tako časti, sledi njegovemu nauku, da veruje v svojo bodočnost. Tak narod ne propade, se ne upogne pred viharjem. Verujemo in ne klonimo nikdar! Le srčno naprej po svoji poti! Tako bomo najlepše častili Engelmanov spomin, če bomo vztrajali do zmage svoje poštene stvari, da dosežemo položaj, ki ga je naš narod vreden! Slava Engelmanovemu spominu! In: živel naš narod!

Pod globokim vtisom teh besed je zbor čitalnice ganljivo zapel »Blagor mu!«

Slavnost je bila s tem končana. — Popoldne ob 3. uri je šentjakobska čitalnica odkrila lep spomenik na pokopališču pri sv. Ani ter izročila družinsko grobnico v last gospej vdovi. Brez govorov in petja se je izvršila popoldanska slovesnost. Prav na tiho — tako so hotele razmere. Govorila so pa zato srca stotin in stotin, ki so prihajali, da se še enkrat odklonijo pokojniku. Otroci in odrasčeni so prinašali cvetja, da ga je bilo okolo spomenika cela grmada — nad njo pa velika venca šentjakobske čitalnice in političnega društva.

Tako proslavlja narod v neodrešeni domovini svoje zaslužne može — dokaz njegove trdne vere v lepšo bodočnost, ki mora priti!

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

— **o Obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani.** »Slov. Narod« poroča: Zaradi vedno naraščajočih stroškov in premajhnega kritja proračuna so obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani resno ogrožene. Mestna občina je šla s svojo podporo do skrajnosti. Gotovo je, da se tudi te šole poddržavje toda do 1. decembra t. l., ko se imajo otvoriti znova, je poddržavljenje nemogoče. Toda šole so za razvoj naše obrti in industrije neobhodno potrebne, ker potrebujemo izobraženega naraščajočja. Subvercije države in raznih interesovanih faktorjev pa so premajhne za nadaljno vzdrževanje pouka. Kako pokriti primanjkljaj, ki znaša po proračunu okoli 165.000 K? V to svrhu je za sročil sklical župan dr. Perič anketo, ki so se je v velikem številu udeležili zastopniki obitnih združenj, denarnih zavodov, industrijskih podjetij, trgovske in obrtniške zbornice, obč. sveta, šol. odbor, a šolskih vrstev. Po obširni debati se je sklenilo, da se povabijo denarni zavodi in industrijska zveza, naj se izjavijo, koliko bi mogle največ prispevati za obrtne nadaljevalne šole ter se nato skliče ožja arketo. — Naravnost škandalozni so prispevki bank in denarnih zavodov, ki so jih dali za obrt. nad. šolstvo. In vendar, če vzamemo Jadransko banko, ji ne more biti vseeno glede tega šolstva in bi mela tudi svoje dolžnosti, ker polnijo vajenci iz tovarn Žabkar, Samassa, Tönnies i. dr. — na katerih podjetjih je Jad. banka direktno interesirana — skoro dve šoli. Javnost bi morala več izvedeti o kulturni zavednosti naših den. zavodov, da jih bo vedela po tem tudi ceniti.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za brežiški in savinjski okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra t. l. v Brežicah. Pričetek ob pol 11. uri. Na dnevnem redu je med drugimi važnimi točkami tudi predavanje tov. Tominceva o kmetijskem pouku. Pričite vsi! — Odbor.

+ **Radovljiško okrajno učiteljsko društvo** zboruje dne 7. decembra t. l. dopoldne v Radovljici. Dnevni red: 1. Otvoritev. 2. Pouk srbohrvaščine v osnovni šoli (referira Drago Hudé). 3. Poročilo o skupščini UJU v Zagrebu. (Poroča Drago Hudé). 4. Samopomoč (objava v »Tovarišu«). 5. Blok za konvikta (poroča Schiffrer). 6. Slučajnosti. Opomba: One tovariše, ki so mi objubili, prosim, da prineso knjige za jeseniškega Sokola. —

+ **Učiteljsko društvo za laški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra ob pol 10. uri v šolskem poslopu na Zidanem mostu s sledečim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. Poročilo o pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in državnih skupščini UJU v Zagrebu. 4. Ob albanskih

mejah. Poroča tov. Vitko Jurko. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Slučajnosti. Pred zborovanjem kratka pevka vaja. Poroča tov. Vitko Jurko. Stanovska dolžnost je, da se vsak član(nica) udeleži zborovanja tega dne, ki je za udeležence pouka prost. — Odbor.

+ **Radovljiško učiteljsko društvo.** Na zborovanju radovljiškega učiteljskega društva bo poročal tov. Josip Korosec o temi: Vzgojni moment pri pouku s posebnim ozirom na našo državo.

+ **Učiteljsko društvo za Svetolnartski okraj** zboruje v sredo 7. decembra t. l. v Sv. Lenartu v Slov. gor. ob 10. uri po tem vzporedju: 1. Zadnji zapisnik; 2. dopisi; 3. kmetijsko - prirodnoznanjski pouk, predava nadzornik šolskih vrtov tovariš And. Skulj; 4. stanovske in društvene zadeve s poročilom o seji širšega sosveta in pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in Zagrebu. 5. Predlogi ozir. nasveti. Udeležba obvezna.

+ **Učiteljsko društvo za novomeški okraj** ima v soboto, dne 3. decembra t. l. ob pol 11. uri v deški šoli v Novem mestu izredni občni zbor. Dnevni red. 1. Spomini s potovanja po Srbiji — poroča nadzornik za šolske vrtove g. Fr. Črnačič. 2. Volitev novega odbora. Ker sta obe točki važni prosim polnoštevilne udeležbe — Podpredsednik.

Naša gospodar. organizacija. ZA UČITELJSKI KONVIKT!

Vsem tovarišem in tovarišicam! Zgodovina nam priča, kako moč, koliko odpornosti, ugleda in veljave imajo združene sile; toda sama organizacija nima za dosego vseh naših smotrov dovolj sredstev, treba je njej podlage, hiše, trdnjave, iz katere naj pošilja svoje delavne moči v boj za naš blagor.

Učitelstvo se je po vsem svetu dobro zavedalo te resnice ter je delalo. Mnogi so bili močni in srečni ter so si zgradili svoja ognjišča mi pa smo v svojo nesrečo po številu majhni, zato še dandanes nimamo tega, kar imajo naši bratje že mnogo let.

Hrvatsko učitelstvo se ponaša s svojo monumentalno stavbo — z Učiteljskim Domom, pa tudi srbski tovariši poselujejo v Beogradu lastno ognjišče, le mi Slovenci ne moremo uresničiti svojih sanj — Učiteljskega konvikta. Niti Gunglvi propagandi z brezobrestnimi tisočaki ni bilo usojeno dovršiti naše poti.

Vse to nam kaže, da se moramo s podvojeno silo vreči na delo zbiranja vsi ter zlagati dinar k dinarju.

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo je zato sklenilo razširiti med vse slovensko učitelstvo bloke za Učiteljski konvikta ter izvolilo poseben odsek za izvedbo tega namena. Odsek je naročil 500 blokov po 100 listov po 1 dinar, ki jih razpošilja na vse predsednike okrajnih učiteljskih društev. Ti jih naj po svoji preudarnosti razdele v prodajo agilnim članicam in članom. Ako bomo marljivi in zavedni, pa lahko priredimo Učiteljskemu konviktu novoleten dar: 50.000 dinarjev = 200.000 kron.

Na vseh svojih zborovanjih naj učitelstvo kupuje listke, a razpečevalci naj jih pri drugih prilikah izkušajo prodati tudi neučiteljsv. Taka prilika se dostikrat nudi v veseli družbi, pri raznih stavih, krstih, ženitovanjih itd. Kolikokrat napiše tovarišica ali tovariš kmetu ali komu drugemu pismo, prošnjo ali pa mu stori kako drugo uslugo, za katero ne mara plačila; ponudimo tedaj takemu nekoliko listkov iz blokov, pa bodo kmalu vsi razprodani.

Učitelstvo ima po mestih in deželi mnogo prijateljev. Njim ponudimo kupone, pa če kaže, idimo od hiše do hiše. Delajmo za lastno stvar, za svoje stanovsko ognjišče!

Koliko dobička bi imel naš stan ravno sedaj v tej neznosni draginji, ako bi bili toliko srečni, da bi stal že v Ljubljani konvikta. Tu bomo imeli lokale, kjer se bomo shajali, kjer bomo imeli svoje prireditve in kjer se bo vzgajala naša mladina, naš naraščaj itd.

Predsedniki so naprošeni, da pobirajo od razpečevalcev denar ter ga pošljejo na vodstvo deške šole na Jesenice na Gorenjskem zaradi vknjižbe.

Naposled tudi prosimo in upamo, da sprejme vse učitelstvo z veseljem to našo misel, jo podpre in izvede čim prej.

Jesenice, dne 27. oktobra 1921.

Odsek za Učit. konvikta Jesenice (Gorenjsko).

Priporoča in odobruje načrt Jeseniškega odseka

odbor Društva za zgradbo Učit. konvikta v Ljubljani.

—g Učiteljski zdravilski dom v Rogaški Slatini. Načelstvo zadrge prosil.

šoli zopet volka, prekrasa eksemplar, ki je bil ustreljen majnika v njegovem lovišču. Po današnjih razmerah in draginji, reprezentuje tako darilo premožnejše več tisoč kron. Po njegovem vzgledu, plemenitem prizadevanju in nagovarjanju so se uvrstili med dobrotnike naše šole tudi njegovi lovci, gostje in nekdanji sošolci. Ni bahavost ako trdim, da v Sloveniji, morda v Jugoslaviji ni ne ljudske, ne meščanske in morda tudi srednje šole ne, ki bi imela take zbirke. Takemu gošpodu, domo in mladimljubu naj doni vsa čast in slava! Letos, ko je bilo treba oskrbeti šolsko mladino z raznimi potrebščinami, zlasti z novoizdanimi knjigami, so priskočili na pomoč, možje zlatih src, gospod Viktor Drobnič, domačin, amerikanec z 800 K, Hranilnica in posojilnica s 500 K, Posojilnica s 500 K. Tam, kjer vlada pri nekdanjih učencih, velmožeh v občini taka hvaležnost, zavednost in radodarnost, tam je šolska mladina srečna, vodstvo šole ponosno in učitelstvo zadovoljno.

— **Umrl** je dne 21. t. m. po dolgi bolezni tov. Franc Pirkmajer, nadučitelj v Framu, oče tovarišice Ljube Pirkmajerjeve v Mariboru in ptujskega okrajnega glavarja dr. O. Pirkmajerja. Spoštovani rodbini naše iskreno sožalje!

— **Sirokovni izpit za gluhone** pred izpraševalno komisijo v Ljubljani je z dobrim uspehom napravil tov. Vilko Mazi. Čestitamo!

— **Sokolsko gledališče v Radovljici.** Novi oder v »Sokolskem domu« se odpravi dne 26. t. m. ob 8. uri zvečer. Vprizori se izvorna noviteta simbolična igra »K luči«, spisal J. Špicar. Dne 27. t. m. ob 10. uri dopoldne se vrši sestanek naprednih gorenjskih društev, ki se pečajo s katerimkoli izobraževalnim delom. Isti dan popoldne ob 3. uri se igra »K luči« ponovi.

— **Zahvala.** Šolsko vodstvo v Adlešičih se tem potom najlepše zahvaljuje g. Ivanu Železnikarju, trgovcu v Ljubljani, na Marijinem trgu, za veliko množino podarjenih gumbov, znakov, mila, vezanek, žilogrelcev, lepenke itd., za naše šolarje in delavnice. Srčna hvala! — Adlešiči, dne 15. novembra 1921. — Božo Račić, šolski vodja.

— **Služba prefekta in učitelja** za splošno izobraževalne predmete s prejemki IX. činovnega razreda, s prostim stanovanjem in pripadajočimi užitki je razpisana na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. Prednost imajo prosilci z daljšo učiteljsko prakso, z usposobljenostjo za nadzorovanje internata in vzgojo učencev in event. tudi za pouk v čebelarški stroki in v petju. Prošnje je vlagati do 1. decembra t. l.

— **Učiteljske službe.** V ptujskem okraju se provizorično lahko vsak čas zasede nekaj učiteljskih služb in služba nadučitelja pri Sv. Andražu v Slov. Gor. Tudi v ormoškem okraju je še nekaj prostih mest. Reflektanti naj vložijo pravilno opremljene in kolkovane prošnje na okrajni šolski svet v Ptuj. Moški prosilci imajo prednost.

— **Moška učna moč,** ki bi prevzel tudi vodstvo pevskega zbora, se išče za trg Središče. Prošnje na ormoški okrajni šolski svet v Ptuj.

— **Ob odhodni tovarišev Goriska in Klanjška** iz Tržiča v Dolno Lendavo so nabrali tovariši v Križah pri Tržiču 108 K za »Učiteljski konvikta«. Znesek poslan učiteljski »Hranilnici« z opombo »za Konvikta«.

— **Odlikovanje.** Pohvalo in priznanje za uspešno vzgojno in učno delovanje je izrekel višji šolski svet učitelstvu osemrazredne šole v Mokronogu.

— **Opozorjamo diake iz zasedenega ozemlja,** da v dosego dovoljenja za potovanje na božične počitnice vložijo že sedaj pismene prošnje naravnost na italijansko delegacijo v Ljubljani, ker bo sicer prepozno. Drugi način je brezuspešen.

— **Usposobljenostni izpiti na drž. moškem učiteljskem v Mariboru** v jesenskem roku 1921 so se pričeli 3. in so trajali do vstetega 18. novembra. Priglasenih je bilo za meščanskošolski izpit 11, za dopolnilni meščanskošolski izpit 7, za ljudskošolski izpit 36, za dopolnilni ljudskošolski izpit 64 ter za specialne izpite 5 kandidatov (-inj). Izpite so napravili sledeči kandidati in kandidatnje: a) **Meščanskošolski izpit:** gg. Rismal Melhijor, Jug Milca, Hergouth Josip (z odliko) Tomišek Emilija, Čilenšek Franc, Osterc Anton (z odliko), Zadnik Nežka in Šonc Pavla. b) **Ljudskošolski izpit:** gg. Lovrec Zinka, Vunderl Matej, Menhart Alojzij, Grossmann Ida, Prelg Janko, Živko Vinko, Hofbauer Just, Kroflič Frančiška, Kapfer Lidvina, Pertot Janko, Križ Angela, Lovrec Hedka, Mikušičen Ljudmila, Skrbinšek Vladimir, Šo-

lar Franc, Vittori Srečko, Podlogar Rado, Zeilhofer Alfonz, Berč Alojzij, Mežla Milan, Černej Anica (z odliko), Vehovec Marija, Maučnik Alojzija, Kaučič Taroš Amalija, Tomišek Helena, Visočnik Andrej, Tominc Avgust in Kristan Zmagoslav. c) **Specialni izpit:** Sekula Marija, Petrič Vera in Drachler Marica za telovadbo, Tomišek Emilija za angleščino ter Tomažič Ana za srbohrvaščino. d) **Dopolnilni meščanskošolski izpit** je prestalo vseh 7 priglasenih kandidatov (-inj). e) **Pri dopolnilnem ljudskošolskem izpitu** je bilo izmed priglasenih 64 kandidatov in kandidatinj 17 reprobiranih, 4 pa so odstopili pred izpitom.

Vestnik meščanskih šol.

— **c Izenačenje zakonov v Sloveniji.** Z ozirom na tozadevno poročilo v zadnji številki našega lista smo prejeli od metodajne strani pojasnilo, da je oddelek za uk in bogočastje naše pokrajinske vlade oddal predlog za izjednačenje že v Beograd, a ni bil odobren. Zato so v rabi še stari deželni šolski zakoni.

Neodrešena domovina.

Proslava vrliga moža.

Februarja meseca 1918. se je na tržaškem pokopališču pri sv. Ani zagnila jama nad grobom moža, za katerim je nastala v vrstah tržaških narodnih delavcev velika vrzel, ki je danes še večja kot je bila one dni, ko so zakopali tov. Vinka Engelmana v prezgodnji grob.

Pok. Engelman ni bil namreč navaden delavec, ki dela za enega; ne, on je delal za več; delal je v šoli, delal neumorno zunaj nje, v društvih; povsod je bil na mestu s primernim poukom in dobrim nasvetom — ni delal za se, delal je za narod, za katerega je žrtvoval vse z dna svoje rodoljubne duše.

Da izguba za takim možem boli, je umljivo. Kako zna narod biti hvaležen takim svojim delavcem, to so pokazali naši tržaški bratje, ko so dne 1. t. m. odkrili nagrobni spomenik Vinku Engelmanu.

Na poziv šentjakobske čitalnice se je zbralo dne 1. nov. ob 10. uri v dvorani »Konsumnega društva« toliko občinstva, da ni bilo prostora za vse in so morali mnogi stati zunaj dvorane. Zastopani so bili vsi sloji, moški in ženske — inteligent poleg delavca, priprosta ženica poleg elegantne dame — iz mesta in okolice. Vsi so bili združeni v eni misli in volji: da se poklonijo spominu moža, ki je toliko dobrega storil za kulturni napredek slovenskega naroda na tržaškem.

Zbrane žalne goste je pozdravil v lepih besedah podpredsednik čitalnice in se jim v toplih besedah zahvalil na toliki udeležbi v proslavo spomina Engelmanovega.

Nato je tajnik čitalnice v lepo zasnovanem govoru skikal delovanje pokojnikovo v vseh društvih šentjakobskega okrožja. Izrazil je: Pok. Engelman ni bil samo delavec, ampak mož inčljavive in organizator, ki ni poznal nebeneh ovir, nobenih težav. Njegova volja je bila nezclmljiva, vztrajnost njegova neomajna. Ni moval, dokler ni izvedel, česar se je lotil. Bil je mož, ki je živel za ljudstvo — pravi čisti demokrat. Vzoren delavec v šoli in izven šole. — Po končanem govoru se je občinstvo dvignilo in zaklicalo spominu Engelmanovem trikratni Slava!

V imenu »Sokola« je proslavljal br. Bertok Engelmana kot ustanovitelja društva — jasen vzgled vsem bratom in najčistejšega častilca vzvišenih Tyrševih idej

Kaj lepo je slavil Vinka Engelmana tov. Andrej Čok v imenu učiteljsva. Drugi govorniki — je izvajal govornik — so se po zaslugi spominjali Engelmanovega delovanja izven šole. Vendar pa je bil pokojnik v prvi vrsti vzoren učitelj — glavna njegova misel je bila šola — prvi skrb vzgoja mladine. Saj ni govoril z mladino le kot učitelj, ampak tudi kot prijatelj in svetovalec. Ni bilo otroka, za katerega se ne bi on zanimal. In kakšen tovariš je bil svojim kolegom. Ljubeznivejšega in iskrenejšega kolega si ni možno misliti. Zato se učiteljsvo iz polne duše pridružuje današnji proslavi.

Za temi govori sta zapela: mešani učiteljski zbor »Molitev« in barkovljanska »Adrija« »Gozdnič je že zelen!«

Zadnji je govoril dr. Šavik v imenu političnega društva »Edinost«. Učiteljski poklic je najvažnejši poklic, a pri nas pri naših razmerah, je njegova važnost nedogledna. Za vse, kar smo izvršili, za vse naše uspehe, se imamo zahvaliti v prvi vrsti šoli. Delo v šoli nam je ustvarjalo podlago, in na tem delu je bil Engelman udeležen v veliki meri. Da ni storil nič za našo stvar, razun svojega dela na

šolskem polju, bi bil že storil dovolj in zaslužil današnjo proslavo. Največja pohvala za vsakogar je, če moremo reči, da je storil svojo dolžnost, a Engelman jo je storil v polni meri. Videli smo ga na delu izven šole, na vseh poljih narodnega snovanja — tudi na političnem. Povsod je deloval z veseljem nesebično, ker v njem je bilo srce polno ljubezni. Čast narodu, ki se hvaležno spominja svojih dobrotnikov! Engelman je učil, naj stojimo zvesto na braniku. A narod, ki ga tako časti, sledi njegovemu nauku, da veruje v svojo bodočnost. Tak narod ne propade, se ne upogne pred viharjem. Verujemo in ne klonimo nikdar! Le srčno naprej po svoji poti! Tako bomo najlepše častili Engelmanov spomin, če bomo vztrajali do zmage svoje poštene stvari, da dosežemo položaj, ki ga je naš narod vreden! Slava Engelmanovemu spominu! In: živel naš narod!

Pod globokim vtisom teh besed je zbor čitalnice ganljivo zapel »Blagor mi!«

Slavnost je bila s tem končana. — Popoldne ob 3. uri je šentjakobska čitalnica odkrila lep spomenik na pokopališču pri sv. Ani ter izročila družinsko grobnico v last gospej vdovi. Brez govorov in petja se je izvršila popoldanska slovesnost. Prav na tiho — tako so hotele razmere. Govorila so pa zato srca stotin in stotin, ki so prihajali, da se še enkrat odklonijo pokojniku. Otroci in odrasčeni so prinašali cvetja, da ga je bilo okolo spomenika cela grmada — nad njo pa velika venca šentjakobske čitalnice in političnega društva.

Tako proslavlja narod v neodrešeni domovini svoje zaslužne može — dokaz njegove trdne vere v lepšo bodočnost, ki mora priti!

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

— **o Obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani.** »Slov. Narod« poroča: Zaradi vedno naraščajočih stroškov in premajhnega kritja proračuna so obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani resno ogrožene. Mestna občina je šla s svojo podporo do skrajnosti. Gotovo je, da se tudi te šole poddržavje toda do 1. decembra t. l., ko se imajo otvoriti znova, je poddržavljenje nemogoče. Toda šole so za razvoj naše obrti in industrije neobhodno potrebne, ker potrebujemo izobraženega naraščajočja. Subvercije države in raznih interesovanih faktorjev pa so premajhne za nadaljno vzdrževanje pouka. Kako pokriti primanjkljaj, ki znaša po proračunu okoli 165.000 K? V to svrhu je za sročil sklical župan dr. Perič anketo, ki so se je v velikem številu udeležili zastopniki obitnih združenj, denarnih zavodov, industrijskih podjetij, trgovske in obrtniške zbornice, obč. sveta, šol. odbor, a šolskih svetov. Po obširni debati se je sklenilo, da se povabijo denarni zavodi in industrijska zveza, naj se izjavijo, koliko bi mogle največ prispevati za obrtne nadaljevalne šole ter se nato skliče ožja arketo. — Naravnost škandalozni so prispevki bank in denarnih zavodov, ki so jih dali za obrt. nad. šolstvo. In vendar, če vzamemo Jadransko banko, ji ne more biti vseeno glede tega šolstva in bi mela tudi svoje dolžnosti, ker polnijo vajenci iz tovarn Žabkar, Samassa, Tominies i. dr. — na katerih podjetjih je Jad. banka direktno interesirana — skoro dve šoli. Javnost bi morala več izvedeti o kulturni zavednosti naših den. zavodov, da jih bo vedela po tem tudi ceniti.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za brežiški in savniški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra t. l. v Brežicah. Pričetek ob pol 11. uri. Na dnevnem redu je med drugimi važnimi točkami tudi predavanje tov. Tomince o kmetijskem pouku. Pričite vsi! — Odbor.

+ **Radovljiško okrajno učiteljsko društvo** zboruje dne 7. decembra t. l. dopoldne v Radovljici. Dnevni red: 1. Otvoritev. 2. Pouk srbohrvaščine v osnovni šoli (referira Drago Hudé). 3. Poročilo o skupščini UJU v Zagrebu. (Poroča Drago Hudé). 4. Samopomoč (objava v »Tovarišu«). 5. Blok za konvikta (poroča Schiffrer). 6. Slučajnosti. Opomba: One tovariše, ki so mi obljubili, prosim, da prineso knjige za jeseniškega Sokola. —

+ **Učiteljsko društvo za laški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra ob pol 10. uri v šolskem poslopju na Zidanem mostu s sledečim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. Poročilo o pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in državnih skupščini UJU v Zagrebu. 4. Ob albanskih

mejah. Poroča tov. Vitko Jurko. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Slučajnosti. Pred zborovanjem kratka pevka vaja. Poroča tov. Vitko Jurko. Stanovska dolžnost je, da se vsak član(nica) udeleži zborovanja tega dne, ki je za udeležence pouka prost. — Odbor.

+ **Radovljiško učiteljsko društvo.** Na zborovanju radovljiškega učiteljskega društva bo poročal tov. Josip Korosec o temi: Vzgojni moment pri pouku s posebnim ozirom na našo državo.

+ **Učiteljsko društvo za Svetolnartski okraj** zboruje v sredo 7. decembra t. l. v Sv. Lenartu v Slov. gor. ob 10. uri po tem vzporedju: 1. Zadnji zapisnik; 2. dopisi; 3. kmetijsko - prirodnoznanjski pouk, predava nadzornik šolskih vrtov tovariš And. Skulj; 4. stanovske in društvene zadeve s poročilom o seji širšega sosveta in pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in Zagrebu. 5. Predlogi ozir. nasveti. Udeležba obvezna.

+ **Učiteljsko društvo za novomeški okraj** ima v soboto, dne 3. decembra t. l. ob pol 11. uri v deški šoli v Novem mestu izredni občni zbor. Dnevni red. 1. Spomini s potovanja po Srbiji — poroča nadzornik za šolske vrtove g. Fr. Črnačič. 2. Volitev novega odbora. Ker sta obe točki važni prosim polnoštevilne udeležbe — Podpredsednik.

Naša gospodar. organizacija. ZA UČITELJSKI KONVIKT!

Vsem tovarišem in tovarišicam! Zgodovina nam priča, kako moč, koliko odpornosti, ugleda in veljave imajo združene sile; toda sama organizacija nima za dosego vseh naših smotrov dovolj sredstev, treba je njej podlage, hiše, trdnjave, iz katere naj pošilja svoje delavne moči v boj za naš blagor.

Učiteljsvo se je po vsem svetu dobro zavedalo te resnice ter je delalo. Mnogi so bili močni in srečni ter so si zgradili svoja ognjišča mi pa smo v svojo nesrečo po številu majhni, zato še dandanes nimamo tega, kar imajo naši bratje že mnogo let.

Hrvatsko učiteljsvo se ponaša s svojo monumentalno stavbo — z Učiteljskim Domom, pa tudi srbski tovariši poselujejo v Beogradu lastno ognjišče, le mi Slovenci ne moremo uresničiti svojih sanj — Učiteljskega konvikta. Niti Gunglvi propagandi z brezobrestnimi tisočaki ni bilo usojeno dovršiti naše poti.

Vse to nam kaže, da se moramo s podvojeno silo vreči na delo zbiranja vsi ter zlagati dinar k dinarju.

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo je zato sklenilo razširiti med vse slovensko učiteljsvo bloke za Učiteljski konvikta ter izvolilo poseben odsek za izvedbo tega namena. Odsek je naročil 500 blokov po 100 listov po 1 dinar, ki jih razpošilja na vse predsednike okrajnih učiteljskih društev. Ti jih naj po svoji preudarnosti razdele v prodajo agilnim članicam in članom. Ako bomo marljivi in zavedni, pa lahko priredimo Učiteljskemu konviktu novoleten dar: 50.000 dinarjev = 200.000 kron.

Na vseh svojih zborovanjih naj učiteljsvo kupuje listke, a razpečevalci naj jih pri drugih prilikah izkušajo prodati tudi neučiteljsvu. Taka prilika se dostikrat nudi v veseli družbi, pri raznih stavih, krstih, ženitovanjih itd. Kolikokrat napiše tovarišica ali tovariš kmetu ali komu drugemu pismo, prošnjo ali pa mu stori kako drugo uslugo, za katero ne mara plačila; ponudimo tedaj takemu nekoliko listkov iz blokov, pa bodo kmalu vsi razprodani.

Učiteljsvo ima po mestih in deželi mnogo prijateljev. Njim ponudimo kupone, pa če kaže, idimo od hiše do hiše. Delajmo za lastno stvar, za svoje stanovsko ognjišče!

Koliko dobička bi imel naš stan ravno sedaj v tej neznosni draginji, ako bi bili toliko srečni, da bi stal že v Ljubljani konvikta. Tu bomo imeli lokale, kjer se bomo shajali, kjer bomo imeli svoje prireditve in kjer se bo vzgajala naša mladina, naš naraščaj itd.

Predsedniki so naprošeni, da pobirajo od razpečevalcev denar ter ga pošljejo na vodstvo deške šole na Jesenice na Gorenjskem zaradi vknjižbe.

Naposled tudi prosimo in upamo, da sprejme vse učiteljsvo z veseljem to našo misel, jo podpre in izvede čim prej.

Jesenice, dne 27. oktobra 1921.

Odsek za Učit. konvikta Jesenice (Gorenjsko).

Priporoča in odobruje načrt Jeseniškega odseka

odbor Društva za zgradbo Učit. konvikta v Ljubljani.

—g Učiteljski zdravilski dom v Rogaški Slatini. Načelstvo zadrage prosil.

šoli zopet volka, prekrasa eksemplar, ki je bil ustreljen majnika v njegovem lovišču. Po današnjih razmerah in draginji, reprezentuje tako darilo premožnejše več tisoč kron. Po njegovem vzgledu, plemenitem prizadevanju in nagovarjanju so se uvrstili med dobrotnike naše šole tudi njegovi lovci, gostje in nekdanji sošolci. Ni bahavost ako trdim, da v Sloveniji, morda v Jugoslaviji ni ne ljudske, ne meščanske in morda tudi srednje šole ne, ki bi imela take zbirke. Takemu gošpodu, domo in mladolinjubi naj doni vsa čast in slava! Letos, ko je bilo treba oskrbeti šolsko mladino z raznimi potrebščinami, zlasti z novoizdanimi knjigami, so priskočili na pomoč, možje zlatih src, gospod Viktor Drobnič, domačin, amerikanec z 800 K, Hranilnica in posojilnica s 500 K, Posojilnica s 500 K. Tam, kjer vlada pri nekdanjih učencih, velmožeh v občini taka hvaležnost, zavednost in radodarnost, tam je šolska mladina srečna, vodstvo šole ponosno in učitelstvo zadovoljno.

— **Umrl** je dne 21. t. m. po dolgi bolezni tov. Franc Pirkmajer, nadučitelj v Framu, oče tovarišice Ljube Pirkmajerjeve v Mariboru in ptujskega okrajnega glavarja dr. O. Pirkmajerja. Spoštovani rodbini naše iskreno sožalje!

— **Sirokovni izpit za gluhone** pred izpraševalno komisijo v Ljubljani je z dobrim uspehom napravil tov. Vilko Mazi. Čestitamo!

— **Sokolsko gledališče v Radovljici.** Novi oder v »Sokolskem domu« se odpre dne 26. t. m. ob 8. uri zvečer. Vprizori se izvorna noviteta simbolična igra »K luči«, spisal J. Špicar. Dne 27. t. m. ob 10. uri dopoldne se vrši sestanek naprednih gorenjskih društev, ki se pečajo s katerimkoli izobraževalnim delom. Isti dan popoldne ob 3. uri se igra »K luči« ponovi.

— **Zahvala.** Šolsko vodstvo v Adlešičih se tem potom najlepše zahvaljuje g. Ivanu Železnikarju, trgovcu v Ljubljani, na Marijinem trgu, za veliko množino podarjenih gumbov, znakov, mila, vezank, žilogrelcev, lepenke itd., za naše šolarje in delavnice. Srčna hvala! — Adlešiči, dne 15. novembra 1921. — Božo Račić, šolski vodja.

— **Služba prefekta in učitelja** za splošno izobraževalne predmete s prejemki IX. činovnega razreda, s prostim stanovanjem in pripadajočimi užitki je razpisana na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. Prednost imajo prosilci z daljšo učiteljsko prakso, z usposobljenostjo za nadzorovanje internata in vzgojo učencev in event. tudi za pouk v čebelarški stroki in v petju. Prošnje je vlagati do 1. decembra t. l.

— **Učiteljske službe.** V ptujskem okraju se provizorično lahko vsak čas zasede nekaj učiteljskih služb in služba nadučitelja pri Sv. Andražu v Slov. Gor. Tudi v ormoškem okraju je še nekaj prostih mest. Reflektanti naj vložijo pravilno opremljene in kolkovane prošnje na okrajni šolski svet v Ptuj. Moški prosilci imajo prednost.

— **Moška učna moč,** ki bi prevzel tudi vodstvo pevskega zbora, se išče za trg Središče. Prošnje na ormoški okrajni šolski svet v Ptuj.

— **Ob odhodni tovarišev Goriska in Klanjška** iz Tržiča v Dolno Lendavo so nabrali tovariši v Križah pri Tržiču 108 K za »Učiteljski konvikt«. Znesek poslan učiteljski »Hranilnici« z opombo »za Konvikt«.

— **Odlikovanje.** Pohvalo in priznanje za uspešno vzgojno in učno delovanje je izrekel višji šolski svet učitelstvu osemrazredne šole v Mokronogu.

— **Opozorjamo diake iz zasebnega ozemlja,** da v dosego dovoljenja za potovanje na božične počitnice vložijo že sedaj pismene prošnje naravnost na italijansko delegacijo v Ljubljani, ker bo sicer prepozno. Drugi način je brezuspešen.

— **Usposobljenostni izpiti na drž. moškem učiteljskem v Mariboru** v jesenskem roku 1921 so se pričeli 3. in so trajali do vstetega 18. novembra. Priglasenih je bilo za meščanskošolski izpit 11, za dopolnilni meščanskošolski izpit 7, za ljudskošolski izpit 36, za dopolnilni ljudskošolski izpit 64 ter za specialne izpite 5 kandidatov (-inj). Izpite so napravili sledeči kandidati in kandidatnje: a) **Meščanskošolski izpit:** gg. Rismal Melhijor, Jug Milca, Hergouth Josip (z odliko) Tomišek Emilija, Čilenšek Franc, Osterc Anton (z odliko), Zadnik Nežka in Šonc Pavla. b) **Ljudskošolski izpit:** gg. Lovrec Zinka, Vunderl Matej, Menhart Alojzij, Grossmann Ida, Prelog Janko, Živko Vinko, Hofbauer Just, Kroflič Frančiška, Kapfer Lidvina, Pertot Janko, Križ Angela, Lovrec Hedka, Mikušličen Ljudmila, Skrbinšek Vladimir, Šo-

lar Franc, Vittori Srečko, Podlogar Rado, Zeilhofer Alfonz, Berč Alojzij, Mežla Milan, Černej Anica (z odliko), Vehovec Marija, Maučnik Alojzija, Kaučič Toroš Amalija, Tomišek Helena, Visočnik Andrej, Tominc Avgust in Kristan Zmagoslav. c) **Specialni izpit:** Sekula Marija, Petrič Vera in Drachler Marica za telovadbo, Tomišek Emilija za angleščino ter Tomažič Ana za srbohrvaščino. d) **Dopolnilni meščanskošolski izpit** je prestalo vseh 7 priglasenih kandidatov (-inj). e) **Pri dopolnilnem ljudskošolskem izpitu** je bilo izmed priglasenih 64 kandidatov in kandidatinj 17 reprobiranih, 4 pa so odstopili pred izpitom.

Vestnik meščanskih šol.

— **c Izenačenje zakonov v Sloveniji.** Z ozirom na tozadevno poročilo v zadnji številki našega lista smo prejeli od metodajne strani pojasnilo, da je oddelek za uk in bogočastje naše pokrajinske vlade oddal predlog za izjednačenje že v Beograd, a ni bil odobren. Zato so v rabi še stari deželni šolski zakoni.

Neodrešena domovina.

Proslava vrliga moža.

Februarja meseca 1918. se je na tržaškem pokopališču pri sv. Ani zagnila jama nad grobom moža, za katerim je nastala v vrstah tržaških narodnih delavcev velika vrzel, ki je danes še večja kot je bila one dni, ko so zakopali tov. **Vinka Engelmana** v prezgodnji grob.

Pok. Engelman ni bil namreč navaden delavec, ki dela za enega; ne, on je delal za več; delal je v šoli, delal neumorno zunaj nje, v društvi; povsod je bil na mestu s primernim poukom in dobrim nasvetom — ni delal za se, delal je za narod, za katerega je žrtvoval vse z dna svoje rodoljubne duše.

Da izguba za takim možem boli, je umljivo. Kako zna narod biti hvaležen takim svojim delavcem, to so pokazali naši tržaški bratje, ko so dne 1. t. m. odkrili nagrobni spomenik Vinku Engelmanu.

Na poziv šentjakobske čitalnice se je zbralo dne 1. nov. ob 10. uri v dvorani »Konsumnega društva« toliko občinstva, da ni bilo prostora za vse in so morali mnogi stati zunaj dvorane. Zastopani so bili vsi sloji, moški in ženske — inteligent poleg delavca, priprosta ženica poleg elegantne dame — iz mesta in okolice. Vsi so bili združeni v eni misli in volji: da se poklonijo spominu moža, ki je toliko dobrega storil za kulturni napredek slovenskega naroda na tržaškem.

Zbrane žalne goste je pozdravil v lepih besedah podpredsednik čitalnice in se jim v toplih besedah zahvalil na toliki udeležbi v proslavo spomina Engelmanovega.

Nato je tajnik čitalnice v lepo zasnovanem govoru skikal delovanje pokojnikovo v vseh društvi šentjakobskega okrožja. Izrazil je: Pok. Engelman ni bil samo delavec, ampak mož inčujavive in organizator, ki ni poznal nebehnih ovir, nobenih težav. Njegova volja je bila nezclmljiva, vztrajnost njegova neomajna. Ni moval, dokler ni izvedel, česar se je lotil. Bil je mož, ki je živel za ljudstvo — pravi čisti demokrat. Vzoren delavec v šoli in izven šole. — Po končanem govoru se je občinstvo dvignilo in zaklicalo spominu Engelmanovem trikratni Slava!

V imenu »Sokola« je proslavljal br. Bertok Engelmana kot ustanovitelja društva — jasen vzgled vsem bratom in najčistejšega častilca vzvišenih Tyrševih idej

Kaj lepo je slavil Vinka Engelmana tov. Andrej Čok v imenu učiteljsva. Drugi govorniki — je izvajal govornik — so se po zaslugi spominjali Engelmanovega delovanja izven šole. Vendar pa je bil pokojnik v prvi vrsti vzoren učitelj — glavna njegova misel je bila šola — prvi skrb vzgoja mladine. Saj ni govoril z mladino le kot učitelj, ampak tudi kot prijatelj in svetovalec. Ni bilo otroka, za katerega se ne bi on zanimal. In kakšen tovariš je bil svojim kolegom. Ljubeznivejšega in iskrenejšega kolege si ni možno misliti. Zato se učitelstvo iz polne duše pridružuje današnji proslavi.

Za temi govori sta zapela: mešani učiteljski zbor »Molitev« in barkovljanska »Adrija« »Gozdnič je že zelen!«

Zadnji je govoril dr. Šavik v imenu političnega društva »Edinost«. Učiteljski poklic je najvažnejši poklic, a pri nas pri naših razmerah, je njegova važnost nedogledna. Za vse, kar smo izvršili, za vse naše uspehe, se imamo zahvaliti v prvi vrsti šoli. Delo v šoli nam je ustvarjalo podlago, in na tem delu je bil Engelman udeležen v veliki meri. Da ni storil nič za našo stvar, razun svojega dela na

šolskem polju, bi bil že storil dovolj in zaslužil današnjo proslavo. Največja pohvala za vsakogar je, če moremo reči, da je storil svojo dolžnost, a Engelman jo je storil v polni meri. Videli smo ga na delu izven šole, na vseh poljih narodnega snovanja — tudi na političnem. Povsod je deloval z veseljem nesebično, ker v njem je bilo srce polno ljubezni. Čast narodu, ki se hvaležno spominja svojih dobrotnikov! Engelman je učil, naj stojimo zvesto na braniku. A narod, ki ga tako časti, sledi njegovemu nauku, da veruje v svojo bodočnost. Tak narod ne propade, se ne upogne pred viharjem. Verujemo in ne klonimo nikdar! Le srčno naprej po svoji poti! Tako bomo najlepše častili Engelmanov spomin, če bomo vztrajali do zmage svoje poštene stvari, da dosežemo položaj, ki ga je naš narod vreden! Slava Engelmanovemu spominu! In: živel naš narod!

Pod globokim vtisom teh besed je zbor čitalnice ganljivo zapel »Blagor mi!«

Slavnost je bila s tem končana. — Popoldne ob 3. uri je šentjakobska čitalnica odkrila lep spomenik na pokopališču pri sv. Ani ter izročila družinsko grobnico v last gospej vdovi. Brez govorov in petja se je izvršila popoldanska slovesnost. Prav na tiho — tako so hotele razmere. Govorila so pa zato srca stotin in stotin, ki so prihajali, da se še enkrat odklonijo pokojniku. Otroci in odrasčeni so prinašali cvetja, da ga je bilo okolo spomenika cela grmada — nad njo pa velika venca šentjakobske čitalnice in političnega društva.

Tako proslavlja narod v neodrešeni domovini svoje zaslužne može — dokaz njegove trdne vere v lepšo bodočnost, ki mora priti!

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

— **o Obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani.** »Slov. Narod« poroča: Zaradi vedno naraščajočih stroškov in premajhnega kritja proračuna so obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani resno ogrožene. Mestna občina je šla s svojo podporo do skrajnosti. Gotovo je, da se tudi te šole poddržavje toda do 1. decembra t. l., ko se imajo otvoriti znova, je poddržavljenje nemogoče. Toda šole so za razvoj naše obrti in industrije neobhodno potrebne, ker potrebujemo izobraženega naraščajočja. Subvercije države in raznih interesovanih faktorjev pa so premajhne za nadaljno vzdrževanje pouka. Kako pokriti primanjkljaj, ki znaša po proračunu okoli 165.000 K? V to svrhu je za sročil sklical župan dr. Perič anketo, ki so se je v velikem številu udeležili zastopniki obitnih združenj, denarnih zavodov, industrijskih podjetij, trgovske in obrtniške zbornice, obč. sveta, šol. odbor, a šolskih vrstev. Po obširni debati se je sklenilo, da se povabijo denarni zavodi in industrijska zveza, naj se izjavijo, koliko bi mogle največ prispevati za obrtne nadaljevalne šole ter se nato skliče ožja arketo. — Naravnost škandalozni so prispevki bank in denarnih zavodov, ki so jih dali za obrt. nad. šolstvo. In vendar, če vzamemo Jadransko banko, ji ne more biti vseeno glede tega šolstva in bi mela tudi svoje dolžnosti, ker polnijo vajenci iz tovarn Žabkar, Samassa, Tönnies i. dr. — na katerih podjetjih je Jad. banka direktno interesirana — skoro dve šoli. Javnost bi morala več izyedeti o kulturni zavednosti naših den. zavodov, da jih bo vedela po tem tudi ceniti.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za brežiški in savniški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra t. l. v Brežicah. Pričetek ob pol 11. uri. Na dnevnem redu je med drugimi važnimi točkami tudi predavanje tov. Tomince o kmetijskem pouku. Pričite vsi! — Odbor.

+ **Radovljiško okrajno učiteljsko društvo** zboruje dne 7. decembra t. l. dopoldne v Radovljici. Dnevni red: 1. Otvoritev. 2. Pouk srbohrvaščine v osnovni šoli (referira Drago Hudé). 3. Poročilo o skupščini UJU v Zagrebu. (Poroča Drago Hudé). 4. Samopomoč (objava v »Tovarišu«). 5. Blok za konvikt (poroča Schiffrer). 6. Slučajnosti. Opomba: One tovariše, ki so mi objubili, prosim, da prineso knjige za jeseniškega Sokola. —

+ **Učiteljsko društvo za laški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra ob pol 10. uri v šolskem poslopu na Zidanem mostu s sledečim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. Poročilo o pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in državnih skupščini UJU v Zagrebu. 4. Ob albanskih

mejah. Poroča tov. Vitko Jurko. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Slučajnosti. Pred zborovanjem kratka pevka vaja. Poroča tov. Vitko Jurko. Stanovska dolžnost je, da se vsak član(nica) udeleži zborovanja tega dne, ki je za udeležence pouka prost. — Odbor.

+ **Radovljiško učiteljsko društvo.** Na zborovanju radovljiškega učiteljskega društva bo poročal tov. Josip Korosec o temi: Vzgojni moment pri pouku s posebnim ozirom na našo državo.

+ **Učiteljsko društvo za Svetolnartski okraj** zboruje v sredo 7. decembra t. l. v Sv. Lenartu v Slov. gor. ob 10. uri po tem vzporedju: 1. Zadnji zapisnik; 2. dopisi; 3. kmetijsko - prirodnoznanjski pouk, predava nadzornik šolskih vrtov tovariš And. Skulj; 4. stanovske in društvene zadeve s poročilom o seji širšega sosveta in pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in Zagrebu. 5. Predlogi ozir. nasveti. Udeležba obvezna.

+ **Učiteljsko društvo za novomeški okraj** ima v soboto, dne 3. decembra t. l. ob pol 11. uri v deški šoli v Novem mestu izredni občni zbor. Dnevni red. 1. Spomini s potovanja po Srbiji — poroča nadzornik za šolske vrtove g. Fr. Črnačič. 2. Volitev novega odbora. Ker sta obe točki važni prosim polnoštevilne udeležbe — Podpredsednik.

Naša gospodar. organizacija. ZA UČITELJSKI KONVIKT!

Vsem tovarišem in tovarišicam! Zgodovina nam priča, kako moč, koliko odpornosti, ugleda in veljave imajo združene sile; toda sama organizacija nima za dosego vseh naših smotrov dovolj sredstev, treba je njej podlage, hiše, trdnjave, iz katere naj pošilja svoje delavne moči v boj za naš blagor.

Učitelstvo se je po vsem svetu dobro zavedalo te resnice ter je delalo. Mnogi so bili močni in srečni ter so si zgradili svoja ognjišča mi pa smo v svojo nesrečo po številu majhni, zato še dandanes nimamo tega, kar imajo naši bratje že mnogo let.

Hrvatsko učitelstvo se ponaša s svojo monumentalno stavbo — z Učiteljskim Domom, pa tudi srbski tovariši poselujejo v Beogradu lastno ognjišče, le mi Slovenci ne moremo uresničiti svojih sanj — Učiteljskega konvikta. Niti Gunglvi propagandi z brezobrestnimi tisočaki ni bilo usojeno dovršiti naše poti.

Vse to nam kaže, da se moramo s podvojeno silo vreči na delo zbiranja vsi ter zlagati dinar k dinarju.

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo je zato sklenilo razširiti med vse slovensko učitelstvo bloke za Učiteljski konvikt ter izvolilo poseben odsek za izvedbo tega namena. Odsek je naročil 500 blokov po 100 listov po 1 dinar, ki jih razpošilja na vse predsednike okrajnih učiteljskih društev. Ti jih naj po svoji preudarnosti razdele v prodajo agilnim članicam in članom. Ako bomo marljivi in zavedni, pa lahko priredimo Učiteljskemu konviktu novoleten dar: 50.000 dinarjev = 200.000 kron.

Na vseh svojih zborovanjih naj učitelstvo kupuje listke, a razpečevalci naj jih pri drugih prilikah izkušajo prodati tudi neučiteljsv. Taka prilika se dostikrat nudi v veseli družbi, pri raznih stavih, krstih, ženitovanjih itd. Kolikokrat napiše tovarišica ali tovariš kmetu ali komu drugemu pismo, prošnjo ali pa mu stori kako drugo uslugo, za katero ne mara plačila; ponudimo tedaj takemu nekoliko listkov iz blokov, pa bodo kmalu vsi razprodani.

Učitelstvo ima po mestih in deželi mnogo prijateljev. Njim ponudimo kupone, pa če kaže, idimo od hiše do hiše. Delajmo za lastno stvar, za svoje stanovsko ognjišče!

Koliko dobička bi imel naš stan ravno sedaj v tej neznosni draginji, ako bi bili toliko srečni, da bi stal že v Ljubljani konvikt. Tu bomo imeli lokale, kjer se bomo shajali, kjer bomo imeli svoje prireditve in kjer se bo vzgajala naša mladina, naš naraščaj itd.

Predsedniki so naprošeni, da pobirajo od razpečevalcev denar ter ga pošljejo na vodstvo deške šole na Jesenice na Gorenjskem zaradi vknjižbe.

Naposled tudi prosimo in upamo, da sprejme vse učitelstvo z veseljem to našo misel, jo podpre in izvede čim prej.

Jesenice, dne 27. oktobra 1921.

Odsek za Učit. konvikt Jesenice (Gorenjsko).

Priporoča in odobruje načrt Jeseniškega odseka

odbor Društva za zgradbo Učit. konvikta v Ljubljani.

—g Učiteljski zdravilski dom v Rogaški Slatini. Načelstvo zadrge prosil.

šoli zopet volka, prekrasa eksemplar, ki je bil ustreljen majnika v njegovem lovišču. Po današnjih razmerah in draginji, reprezentuje tako darilo premožnejše več tisoč kron. Po njegovem vzgledu, plemenitem prizadevanju in nagovarjanju so se uvrstili med dobrotnike naše šole tudi njegovi lovci, gostje in nekdanji sošolci. Ni bahavost ako trdim, da v Sloveniji, morda v Jugoslaviji ni ne ljudske, ne meščanske in morda tudi srednje šole ne, ki bi imela take zbirke. Takemu gošpodu, domo in mladimljubu naj doni vsa čast in slava! Letos, ko je bilo treba oskrbeti šolsko mladino z raznimi potrebščinami, zlasti z novoizdanimi knjigami, so priskočili na pomoč, možje zlatih src, gospod Viktor Drobnič, domačin, amerikanec z 800 K, Hranilnica in posojilnica s 500 K, Posojilnica s 500 K. Tam, kjer vlada pri nekdanjih učencih, velmožeh v občini taka hvaležnost, zavednost in radodarnost, tam je šolska mladina srečna, vodstvo šole ponosno in učitelstvo zadovoljno.

— **Umrl** je dne 21. t. m. po dolgi bolezni tov. Franc Pirkmajer, nadučitelj v Framu, oče tovarišice Ljube Pirkmajerjeve v Mariboru in ptujskega okrajnega glavarja dr. O. Pirkmajerja. Spoštovani rodbini naše iskreno sožalje!

— **Sirokovni izpit za gluhone** pred izpraševalno komisijo v Ljubljani je z dobrim uspehom napravil tov. Vilko Mazi. Čestitamo!

— **Sokolsko gledališče v Radovljici.** Novi oder v »Sokolskem domu« se odpravi dne 26. t. m. ob 8. uri zvečer. Vprizori se izvorna noviteta simbolična igra »K luči«, spisal J. Špicar. Dne 27. t. m. ob 10. uri dopoldne se vrši sestanek naprednih gorenjskih društev, ki se pečajo s katerimkoli izobraževalnim delom. Isti dan popoldne ob 3. uri se igra »K luči« ponovi.

— **Zahvala.** Šolsko vodstvo v Adlešičih se tem potom najlepše zahvaljuje g. Ivanu Železnikarju, trgovcu v Ljubljani, na Marijinem trgu, za veliko množino podarjenih gumbov, znakov, mila, vezanjk, žilogrelcev, lepenke itd., za naše šolarje in delavnice. Srčna hvala! — Adlešiči, dne 15. novembra 1921. — Božo Račić, šolski vodja.

— **Služba prefekta in učitelja** za splošno izobraževalne predmete s prejemki IX. činovnega razreda, s prostim stanovanjem in pripadajočimi užitki je razpisana na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. Prednost imajo prosilci z daljšo učiteljsko prakso, z usposobljenostjo za nadzorovanje internata in vzgojo učencev in event. tudi za pouk v čebelarški stroki in v petju. Prošnje je vlagati do 1. decembra t. l.

— **Učiteljske službe.** V ptujskem okraju se provizorično lahko vsak čas zasede nekaj učiteljskih služb in služba nadučitelja pri Sv. Andražu v Slov. Gor. Tudi v ormoškem okraju je še nekaj prostih mest. Reflektanti naj vložijo pravilno opremljene in kolkovane prošnje na okrajni šolski svet v Ptuj. Moški prosilci imajo prednost.

— **Moška učna moč,** ki bi prevzel tudi vodstvo pevskega zbora, se išče za trg Središče. Prošnje na ormoški okrajni šolski svet v Ptuj.

— **Ob odhodni tovarišev Goriska in Klanjška** iz Tržiča v Dolno Lendavo so nabrali tovariši v Križah pri Tržiču 108 K za »Učiteljski konvikta«. Znesek poslan učiteljski »Hranilnici« z opombo »za Konvikta«.

— **Odlikovanje.** Pohvalo in priznanje za uspešno vzgojno in učno delovanje je izrekel višji šolski svet učitelstvu osemrazredne šole v Mokronogu.

— **Opozorjamo diake iz zasebnega ozemlja,** da v dosegu dovoljenja za potovanje na božične počitnice vložijo že sedaj pismene prošnje naravnost na italijansko delegacijo v Ljubljani, ker bo sicer prepozno. Drugi način je brezuspešen.

— **Usposobljenostni izpiti na drž. moškem učiteljskem v Mariboru** v jesenskem roku 1921 so se pričeli 3. in so trajali do vstetega 18. novembra. Priglasenih je bilo za meščanskošolski izpit 11, za dopolnilni meščanskošolski izpit 7, za ljudskošolski izpit 36, za dopolnilni ljudskošolski izpit 64 ter za specialne izpite 5 kandidatov (-inj). Izpite so napravili sledeči kandidati in kandidatnje: a) **Meščanskošolski izpit:** gg. Rismal Melhijor, Jug Milca, Hergouth Josip (z odliko) Tomišek Emilija, Cilenski Franc, Osterc Anton (z odliko), Zadnik Nežka in Šonc Pavla. b) **Ljudskošolski izpit:** gg. Lovrec Zinka, Vunderl Matej, Menhart Alojzij, Grossmann Ida, Prelg Janko, Živko Vinko, Hofbauer Just, Kroflič Frančiška, Kapfer Lidvina, Pertot Janko, Križ Angela, Lovrec Hedka, Mikušličen Ljudmila, Skrbinek Vladimir, Šo-

lar Franc, Vittori Srečko, Podlogar Rado, Zeilhofer Alfonz, Berč Alojzij, Mežla Milan, Černej Anica (z odliko), Vehovec Marija, Maučnik Alojzija, Kaučič Toroš Amalija, Tomišek Helena, Visočnik Andrej, Tominc Avgust in Kristan Zmagoslav. c) **Specialni izpit:** Sekula Marija, Petrič Vera in Drachler Marica za telovadbo, Tomišek Emilija za angleščino ter Tomažič Ana za srbohrvaščino. d) **Dopolnilni meščanskošolski izpit** je prestalo vseh 7 priglasenih kandidatov (-inj). e) **Pri dopolnilnem ljudskošolskem izpitu** je bilo izmed priglasenih 64 kandidatov in kandidatinj 17 reprobiranih, 4 pa so odstopili pred izpitom.

Vestnik meščanskih šol.

— **c Izenačenje zakonov v Sloveniji.** Z ozirom na tozadevno poročilo v zadnji številki našega lista smo prejeli od metodajne strani pojasnilo, da je oddelek za uk in bogočastje naše pokrajinske vlade oddal predlog za izjednačenje že v Beograd, a ni bil odobren. Zato so v rabi še stari deželni šolski zakoni.

Neodrešena domovina.

Proslava vrliga moža.

Februarja meseca 1918. se je na tržaškem pokopališču pri sv. Ani zagnila jama nad grobom moža, za katerim je nastala v vrstah tržaških narodnih delavcev velika vrzel, ki je danes še večja kot je bila one dni, ko so zakopali tov. **Vinka Engelmana** v prezgodnji grob.

Pok. Engelman ni bil namreč navaden delavec, ki dela za enega; ne, on je delal za več; delal je v šoli, delal neumorno zunaj nje, v društvi; povsod je bil na mestu s primernim poukom in dobrim nasvetom — ni delal za se, delal je za narod, za katerega je žrtvoval vse z dna svoje rodoljubne duše.

Da izguba za takim možem boli, je umljivo. Kako zna narod biti hvaležen takim svojim delavcem, to so pokazali naši tržaški bratje, ko so dne 1. t. m. odkrili nagrobni spomenik Vinku Engelmanu.

Na poziv šentjakobske čitalnice se je zbralo dne 1. nov. ob 10. uri v dvorani »Konsumnega društva« toliko občinstva, da ni bilo prostora za vse in so morali mnogi stati zunaj dvorane. Zastopani so bili vsi sloji, moški in ženske — inteligent poleg delavca, priprosta ženica poleg elegantne dame — iz mesta in okolice. Vsi so bili združeni v eni misli in volji: da se poklonijo spominu moža, ki je toliko dobrega storil za kulturni napredek slovenskega naroda na tržaškem.

Zbrane žalne goste je pozdravil v lepih besedah podpredsednik čitalnice in se jim v toplih besedah zahvalil na toliki udeležbi v proslavo spomina Engelmanovega.

Nato je tajnik čitalnice v lepo zasnovanem govoru skikal delovanje pokojnikovo v vseh društvi šentjakobskega okrožja. Izrazil je: Pok. Engelman ni bil samo delavec, ampak mož inčujavive in organizator, ki ni poznal nebeneh ovir, nobenih težav. Njegova volja je bila nezclmljiva, vztrajnost njegova neomajna. Ni moval, dokler ni izvedel, česar se je lotil. Bil je mož, ki je živel za ljudstvo — pravi čisti demokrat. Vzoren delavec v šoli in izven šole. — Po končanem govoru se je občinstvo dvignilo in zaklicalo spominu Engelmanovem trikratni Slava!

V imenu »Sokola« je proslavljal br. Bertok Engelmana kot ustanovitelja društva — jasen vzgled vsem bratom in najčistejšega častilca vzvišenih Tyrševih idej

Kaj lepo je slavil Vinka Engelmana tov. Andrej Čok v imenu učiteljsva. Drugi govorniki — je izvajal govornik — so se po zaslugi spominjali Engelmanovega delovanja izven šole. Vendar pa je bil pokojnik v prvi vrsti vzoren učitelj — glavna njegova misel je bila šola — prvi skrb vzgoja mladine. Saj ni govoril z mladino le kot učitelj, ampak tudi kot prijatelj in svetovalec. Ni bilo otroka, za katerega se ne bi on zanimal. In kakšen tovariš je bil svojim kolegom. Ljubeznivejšega in iskrenejšega kolega si ni možno misliti. Zato se učitelstvo iz polne duše pridružuje današnji proslavi.

Za temi govori sta zapela: mešani učiteljski zbor »Molitev« in barkovljanska »Adrija« »Gozdnič je že zelen!«

Zadnji je govoril dr. Šavik v imenu političnega društva »Edinost«. Učiteljski poklic je najvažnejši poklic, a pri nas pri naših razmerah, je njegova važnost nedogledna. Za vse, kar smo izvršili, za vse naše uspehe, se imamo zahvaliti v prvi vrsti šoli. Delo v šoli nam je ustvarjalo podlago, in na tem delu je bil Engelman udeležen v veliki meri. Da ni storil nič za našo stvar, razun svojega dela na

šolskem polju, bi bil že storil dovolj in zaslužil današnjo proslavo. Največja pohvala za vsakogar je, če moremo reči, da je storil svojo dolžnost, a Engelman jo je storil v polni meri. Videli smo ga na delu izven šole, na vseh poljih narodnega snovanja — tudi na političnem. Povsod je deloval z veseljem nesebično, ker v njem je bilo srce polno ljubezni. Čast narodu, ki se hvaležno spominja svojih dobrotnikov! Engelman je učil, naj stojimo zvesto na braniku. A narod, ki ga tako časti, sledi njegovemu nauku, da veruje v svojo bodočnost. Tak narod ne propade, se ne upogne pred viharjem. Verujemo in ne klonimo nikdar! Le srčno naprej po svoji poti! Tako bomo najlepše častili Engelmanov spomin, če bomo vztrajali do zmage svoje poštene stvari, da dosežemo položaj, ki ga je naš narod vreden! Slava Engelmanovemu spominu! In: živel naš narod!

Pod globokim vtisom teh besed je zbor čitalnice ganljivo zapel »Blagor mu!«

Slavnost je bila s tem končana. — Popoldne ob 3. uri je šentjakobska čitalnica odkrila lep spomenik na pokopališču pri sv. Ani ter izročila družinsko grobnico v last gospej vdovi. Brez govorov in petja se je izvršila popoldanska slovesnost. Prav na tiho — tako so hotele razmere. Govorila so pa zato srca stotin in stotin, ki so prihajali, da se še enkrat odklonijo pokojniku. Otroci in odrasčeni so prinašali cvetja, da ga je bilo okolo spomenika cela grmada — nad njo pa velika venca šentjakobske čitalnice in političnega društva.

Tako proslavlja narod v neodrešeni domovini svoje zaslužne može — dokaz njegove trdne vere v lepšo bodočnost, ki mora priti!

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

— **o Obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani.** »Slov. Narod« poroča: Zaradi vedno naraščajočih stroškov in premajhnega kritja proračuna so obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani resno ogrožene. Mestna občina je šla s svojo podporo do skrajnosti. Gotovo je, da se tudi te šole poddržavje toda do 1. decembra t. l., ko se imajo otvoriti znova, je poddržavljenje nemogoče. Toda šole so za razvoj naše obrti in industrije neobhodno potrebne, ker potrebujemo izobraženega naraščajočja. Subvercije države in raznih interesovanih faktorjev pa so premajhne za nadaljno vzdrževanje pouka. Kako pokriti primanjkljaj, ki znaša po proračunu okoli 165.000 K? V to svrhu je za sročil sklical župan dr. Perič anketo, ki so se je v velikem številu udeležili zastopniki obitnih združenj, denarnih zavodov, industrijskih podjetij, trgovske in obrtniške zbornice, obč. sveta, šol. odbor, a šolskih svetov. Po obširni debati se je sklenilo, da se povabijo denarni zavodi in industrijska zveza, naj se izjavijo, koliko bi mogle največ prispevati za obrtne nadaljevalne šole ter se nato skliče ožja arketo. — Naravnost škandalozni so prispevki bank in denarnih zavodov, ki so jih dali za obrt. nad. šolstvo. In vendar, če vzamemo Jadransko banko, ji ne more biti vseeno glede tega šolstva in bi mela tudi svoje dolžnosti, ker polniho vajenci iz tovarn Žabkar, Samassa, Tönnies i. dr. — na katerih podjetjih je Jad. banka direktno interesirana — skoro dve šoli. Javnost bi morala več izvedeti o kulturni zavednosti naših den. zavodov, da jih bo vedela po tem tudi ceniti.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za brežiški in savniški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra t. l. v Brežicah. Pričetek ob pol 11. uri. Na dnevnem redu je med drugimi važnimi točkami tudi predavanje tov. Tominceva o kmetijskem pouku. Pričite vsi! — Odbor.

+ **Radovljiško okrajno učiteljsko društvo** zboruje dne 7. decembra t. l. dopoldne v Radovljici. Dnevni red: 1. Otvoritev. 2. Pouk srbohrvaščine v osnovni šoli (referira Drago Hudé). 3. Poročilo o skupščini UJU v Zagrebu. (Poroča Drago Hudé). 4. Samopomoč (objava v »Tovarišu«). 5. Blok za konvikta (poroča Schiffrer). 6. Slučajnosti. Opomba: One tovariše, ki so mi objubili, prosim, da prineso knjige za jeseniškega Sokola. —

+ **Učiteljsko društvo za laški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra ob pol 10. uri v šolskem poslopju na Zidanem mostu s sledečim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. Poročilo o pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in državnih skupščini UJU v Zagrebu. 4. Ob albanskih

mejah. Poroča tov. Vitko Jurko. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Slučajnosti. Pred zborovanjem kratka pevka vaja. Poroča tov. Vitko Jurko. Stanovska dolžnost je, da se vsak član(nica) udeleži zborovanja tega dne, ki je za udeležence pouka prost. — Odbor.

+ **Radovljiško učiteljsko društvo.** Na zborovanju radovljiškega učiteljskega društva bo poročal tov. Josip Korosec o temi: Vzgojni moment pri pouku s posebnim ozirom na našo državo.

+ **Učiteljsko društvo za Svetolnartski okraj** zboruje v sredo 7. decembra t. l. v Sv. Lenartu v Slov. gor. ob 10. uri po tem vzporedju: 1. Zadnji zapisnik; 2. dopisi; 3. kmetijsko - prirodnoznanjski pouk, predava nadzornik šolskih vrtov tovariš And. Skulj; 4. stanovske in društvene zadeve s poročilom o seji širšega sosveta in pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in Zagrebu. 5. Predlogi ozir. nasveti. Udeležba obvezna.

+ **Učiteljsko društvo za novomeški okraj** ima v soboto, dne 3. decembra t. l. ob pol 11. uri v deški šoli v Novem mestu izredni občni zbor. Dnevni red. 1. Spomini s potovanja po Srbiji — poroča nadzornik za šolske vrtove g. Fr. Črnačič. 2. Volitev novega odbora. Ker sta obe točki važni prosim polnoštevilne udeležbe — Podpredsednik.

Naša gospodar. organizacija. ZA UČITELJSKI KONVIKT!

Vsem tovarišem in tovarišicam! Zgodovina nam priča, kako moč, koliko odpornosti, ugleda in veljave imajo združene sile; toda sama organizacija nima za dosego vseh naših smotrov dovolj sredstev, treba je njej podlage, hiše, trdnjave, iz katere naj pošilja svoje delavne moči v boj za naš blagor.

Učitelstvo se je po vsem svetu dobro zavedalo te resnice ter je delalo. Mnogi so bili močni in srečni ter so si zgradili svoja ognjišča mi pa smo v svojo nesrečo po številu majhni, zato še dandanes nimamo tega, kar imajo naši bratje že mnogo let.

Hrvatsko učitelstvo se ponaša s svojo monumentalno stavbo — z Učiteljskim Domom, pa tudi srbski tovariši poselujejo v Beogradu lastno ognjišče, le mi Slovenci ne moremo uresničiti svojih sanj — Učiteljskega konvikta. Niti Gunglvi propagandi z brezobrestnimi tisočaki ni bilo usojeno dovršiti naše poti.

Vse to nam kaže, da se moramo s podvojeno silo vreči na delo zbiranja vsi ter zlagati dinar k dinarju.

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo je zato sklenilo razširiti med vse slovensko učitelstvo bloke za Učiteljski konvikta ter izvolilo poseben odsek za izvedbo tega namena. Odsek je naročil 500 blokov po 100 listov po 1 dinar, ki jih razpošilja na vse predsednike okrajnih učiteljskih društev. Ti jih naj po svoji preudarnosti razdele v prodajo agilnim članicam in članom. Ako bomo marljivi in zavedni, pa lahko priredimo Učiteljskemu konviktu novoleten dar: 50.000 dinarjev = 200.000 kron.

Na vseh svojih zborovanjih naj učitelstvo kupuje listke, a razpečevalci naj jih pri drugih prilikah izkušajo prodati tudi neučiteljsvu. Taka prilika se dostikrat nudi v veseli družbi, pri raznih stavih, krstih, ženitovanjih itd. Kolikokrat napiše tovarišica ali tovariš kmetu ali komu drugemu pismo, prošnjo ali pa mu stori kako drugo uslugo, za katero ne mara plačila; ponudimo tedaj takemu nekoliko listkov iz blokov, pa bodo kmalu vsi razprodani.

Učitelstvo ima po mestih in deželi mnogo prijateljev. Njim ponudimo kupone, pa če kaže, idimo od hiše do hiše. Delajmo za lastno stvar, za svoje stanovsko ognjišče!

Koliko dobička bi imel naš stan ravno sedaj v tej neznosni draginji, ako bi bili toliko srečni, da bi stal že v Ljubljani konvikta. Tu bomo imeli lokale, kjer se bomo shajali, kjer bomo imeli svoje prireditve in kjer se bo vzgajala naša mladina, naš naraščaj itd.

Predsedniki so naprošeni, da pobirajo od razpečevalcev denar ter ga pošljejo na vodstvo deške šole na Jesenice na Gorenjskem zaradi vknjižbe.

Naposled tudi prosimo in upamo, da sprejme vse učitelstvo z veseljem to našo misel, jo podpre in izvede čim prej.

Jesenice, dne 27. oktobra 1921.

Odsek za Učit. konvikta Jesenice (Gorenjsko).

Priporoča in odobruje načrt Jeseniškega odseka

odbor Društva za zgradbo Učit. konvikta v Ljubljani.

—g Učiteljski zdravilski dom v Rogaški Slatini. Načelstvo zadruge prosil.

šoli zopet volka, prekrasea eksemplar, ki je bil ustreljen majnika v njegovem lovišču. Po današnjih razmerah in draginji, reprezentuje tako darilo premožnejše več tisoč kron. Po njegovem vzgledu, plemenitem prizadevanju in nagovarjanju so se uvrstili med dobrotnike naše šole tudi njegovi lovci, gostje in nekdanji sošolci. Ni bahavost ako trdim, da v Sloveniji, morda v Jugoslaviji ni ne ljudske, ne meščanske in morda tudi srednje šole ne, ki bi imela take zbirke. Takemu gošpodu, domo in mladimljubu naj doni vsa čast in slava! Letos, ko je bilo treba oskrbeti šolsko mladino z raznimi potrebščinami, zlasti z novoizdanimi knjigami, so priskočili na pomoč, možje zlatih src, gospod Viktor Drobnič, domačin, amerikanec z 800 K, Hranilnica in posojilnica s 500 K, Posojilnica s 500 K. Tam, kjer vlada pri nekdanjih učencih, velmožeh v občini taka hvaležnost, zavednost in radodarnost, tam je šolska mladina srečna, vodstvo šole ponosno in učitelstvo zadovoljno.

— **Umrl** je dne 21. t. m. po dolgi bolezni tov. Franc Pirkmajer, nadučitelj v Framu, oče tovarišice Ljube Pirkmajerjeve v Mariboru in ptujskega okrajnega glavarja dr. O. Pirkmajerja. Spoštovani rodbini naše iskreno sožalje!

— **Sirokovni izpit za gluhone** pred izpraševalno komisijo v Ljubljani je z dobrim uspehom napravil tov. Vilko Mazi. Čestitamo!

— **Sokolsko gledališče v Radovljici.** Novi oder v »Sokolskem domu« se odpre dne 26. t. m. ob 8. uri zvečer. Vprizori se izvorna noviteta simbolična igra »K luči«, spisal J. Špicar. Dne 27. t. m. ob 10. uri dopoldne se vrši sestanek naprednih gorenjskih društev, ki se pečajo s katerimkoli izobraževalnim delom. Isti dan popoldne ob 3. uri se igra »K luči« ponovi.

— **Zahvala.** Šolsko vodstvo v Adlešičih se tem potom najlepše zahvaljuje g. Ivanu Železnikarju, trgovcu v Ljubljani, na Marijinem trgu, za veliko množino podarjenih gumbov, znakov, mila, vezanek, žilogrelcev, lepenke itd., za naše šolarje in delavnice. Srčna hvala! — Adlešiči, dne 15. novembra 1921. — Božo Račić, šolski vodja.

— **Služba prefekta in učitelja** za splošno izobraževalne predmete s prejemki IX. činovnega razreda, s prostim stanovanjem in pripadajočimi užitki je razpisana na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. Prednost imajo prosilci z daljšo učiteljsko prakso, z usposobljenostjo za nadzorovanje internata in vzgojo učencev in event. tudi za pouk v čebelarški stroki in v petju. Prošnje je vlagati do 1. decembra t. l.

— **Učiteljske službe.** V ptujskem okraju se provizorično lahko vsak čas zasede nekaj učiteljskih služb in služba nadučitelja pri Sv. Andražu v Slov. Gor. Tudi v ormoškem okraju je še nekaj prostih mest. Reflektanti naj vložijo pravilno opremljene in kolkovane prošnje na okrajni šolski svet v Ptuj. Moški prosilci imajo prednost.

— **Moška učna moč,** ki bi prevzel tudi vodstvo pevskega zbora, se išče za trg Središče. Prošnje na ormoški okrajni šolski svet v Ptuj.

— **Ob odhodni tovarišev Goriska in Klanjška** iz Tržiča v Dolno Lendavo so nabrali tovariši v Križah pri Tržiču 108 K za »Učiteljski konvikt«. Znesek poslan učiteljski »Hranilnici« z opombo »za Konvikt«.

— **Odlikovanje.** Pohvalo in priznanje za uspešno vzgojno in učno delovanje je izrekel višji šolski svet učitelstvu osemrazredne šole v Mokronogu.

— **Opozorjamo diake iz zasebnega ozemlja,** da v dosego dovoljenja za potovanje na božične počitnice vložijo že sedaj bismene prošnje naravnost na italijansko delegacijo v Ljubljani, ker bo sicer prepozno. Drugi način je brezuspešen.

— **Usposobljenostni izpiti na drž. moškem učiteljskem v Mariboru** v jesenskem roku 1921 so se pričeli 3. in so trajali do vstetega 18. novembra. Priglašenih je bilo za meščanskošolski izpit 11, za dopolnilni meščanskošolski izpit 7, za ljudskošolski izpit 36, za dopolnilni ljudskošolski izpit 64 ter za specialne izpite 5 kandidatov (-inj). Izpite so napravili sledeči kandidati in kandidatnje: a) **Meščanskošolski izpit:** gg. Rismal Melhijor, Jug Milca, Hergouth Josip (z odliko) Tomišek Emilija, Čilenšek Franc, Osterc Anton (z odliko), Zadnik Nežka in Šonc Pavla. b) **Ljudskošolski izpit:** gg. Lovrec Zinka, Vunderl Matej, Menhart Alojzij, Grossmann Ida, Prelg Janko, Živko Vinko, Hofbauer Just, Kroflič Frančiška, Kapfer Lidvina, Pertot Janko, Križ Angela, Lovrec Hedka, Mikušičen Ljudmila, Skrbinšek Vladimir, Šo-

lar Franc, Vittori Srečko, Podlogar Rado, Zeilhofer Alfonz, Berč Alojzij, Mežla Milan, Černej Anica (z odliko), Vehovec Marija, Maučnik Alojzija, Kaučič Taroš Amalija, Tomišek Helena, Visočnik Andrej, Tominc Avgust in Kristan Zmagoslav. c) **Specialni izpit:** Sekula Marija, Petrič Vera in Drachler Marica za telovadbo, Tomišek Emilija za angleščino ter Tomažič Ana za srbohrvaščino. d) **Dopolnilni meščanskošolski izpit** je prestalo vseh 7 priglašanih kandidatov (-inj). e) **Pri dopolnilnem ljudskošolskem izpitu** je bilo izmed priglašanih 64 kandidatov in kandidatinj 17 reprobiranih, 4 pa so odstopili pred izpitom.

Vestnik meščanskih šol.

— **c Izenačenje zakonov v Sloveniji.** Z ozirom na tozadevno poročilo v zadnji številki našega lista smo prejeli od metodajne strani pojasnilo, da je oddelek za uk in bogočastje naše pokrajinske vlade oddal predlog za izjednačenje že v Beograd, a ni bil odobren. Zato so v rabi še stari deželni šolski zakoni.

Neodrešena domovina.

Proslava vrliga moža.

Februarja meseca 1918. se je na tržaškem pokopališču pri sv. Ani zagnila jama nad grobom moža, za katerim je nastala v vrstah tržaških narodnih delavcev velika vrzel, ki je danes še večja kot je bila one dni, ko so zakopali tov. Vinka Engelmana v prezgodnji grob.

Pok. Engelman ni bil namreč navaden delavec, ki dela za enega; ne, on je delal za več; delal je v šoli, delal neumorno zunaj nje, v društvih; povsod je bil na mestu s primernim poukom in dobrim nasvetom — ni delal za se, delal je za narod, za katerega je žrtvoval vse z dna svoje rodoljubne duše.

Da izguba za takim možem boli, je umljivo. Kako zna narod biti hvaležen takim svojim delavcem, to so pokazali naši tržaški bratje, ko so dne 1. t. m. odkrili nagrobni spomenik Vinku Engelmanu.

Na poziv šentjakobske čitalnice se je zbralo dne 1. nov. ob 10. uri v dvorani »Konsumnega društva« toliko občinstva, da ni bilo prostora za vse in so morali mnogi stati zunaj dvorane. Zastopani so bili vsi sloji, moški in ženske — inteligent poleg delavca, priprosta ženica poleg elegantne dame — iz mesta in okolice. Vsi so bili združeni v eni misli in volji: da se poklonijo spominu moža, ki je toliko dobrega storil za kulturni napredek slovenskega naroda na tržaškem.

Zbrane žalne goste je pozdravil v lepih besedah podpredsednik čitalnice in se jim v toplih besedah zahvalil na toliki udeležbi v proslavo spomina Engelmanovega.

Nato je tajnik čitalnice v lepo zasnovanem govoru skikal delovanje pokojnikovo v vseh društvih šentjakobskega okrožja. Izrazil je: Pok. Engelman ni bil samo delavec, ampak mož inčujavive in organizator, ki ni poznal nebeneh ovir, nobenih težav. Njegova volja je bila nezclmljiva, vztrajnost njegova neomajna. Ni moval, dokler ni izvedel, česar se je lotil. Bil je mož, ki je živel za ljudstvo — pravi čisti demokrat. Vzoren delavec v šoli in izven šole. — Po končanem govoru se je občinstvo dvignilo in zaklicalo spominu Engelmanovem trikratni Slava!

V imenu »Sokola« je proslavljal br. Bertok Engelmana kot ustanovitelja društva — jasen vzgled vsem bratom in najčistejšega častilca vzvišenih Tyrševih idej

Kaj lepo je slavil Vinka Engelmana tov. Andrej Čok v imenu učiteljsva. Drugi govorniki — je izvajal govornik — so se po zaslugi spominjali Engelmanovega delovanja izven šole. Vendar pa je bil pokojnik v prvi vrsti vzoren učitelj — glavna njegova misel je bila šola — prvi skrb vzgoja mladine. Saj ni govoril z mladino le kot učitelj, ampak tudi kot prijatelj in svetovalec. Ni bilo otroka, za katerega se ne bi on zanimal. In kakšen tovariš je bil svojim kolegom. Ljubeznivejšega in iskrenejšega kolega si ni možno misliti. Zato se učitelstvo iz polne duše pridružuje današnji proslavi.

Za temi govori sta zapela: mešani učiteljski zbor »Molitev« in barkovljanska »Adrija« »Gozdnič je že zelen!«

Zadnji je govoril dr. Šavik v imenu političnega društva »Edinost«. Učiteljski poklic je najvažnejši poklic, a pri nas pri naših razmerah, je njegova važnost nedogledna. Za vse, kar smo izvršili, za vse naše uspehe, se imamo zahvaliti v prvi vrsti šoli. Delo v šoli nam je ustvarjalo podlago, in na tem delu je bil Engelman udeležen v veliki meri. Da ni storil nič za našo stvar, razun svojega dela na

šolskem polju, bi bil že storil dovolj in zaslužil današnjo proslavo. Največja pohvala za vsakogar je, če moremo reči, da je storil svojo dolžnost, a Engelman jo je storil v polni meri. Videli smo ga na delu izven šole, na vseh poljih narodnega snovanja — tudi na političnem. Povsod je deloval z veseljem nesebično, ker v njem je bilo srce polno ljubezni. Čast narodu, ki se hvaležno spominja svojih dobrotnikov! Engelman je učil, naj stojimo zvesto na braniku. A narod, ki ga tako časti, sledi njegovemu nauku, da veruje v svojo bodočnost. Tak narod ne propade, se ne upogne pred viharjem. Verujemo in ne klonimo nikdar! Le srčno naprej po svoji poti! Tako bomo najlepše častili Engelmanov spomin, če bomo vztrajali do zmage svoje poštene stvari, da dosežemo položaj, ki ga je naš narod vreden! Slava Engelmanovemu spominu! In: živel naš narod!

Pod globokim vtisom teh besed je zbor čitalnice ganljivo zapel »Blagor mu!«

Slavnost je bila s tem končana. — Popoldne ob 3. uri je šentjakobska čitalnica odkrila lep spomenik na pokopališču pri sv. Ani ter izročila družinsko grobnico v last gospej vdovi. Brez govorov in petja se je izvršila popoldanska slovesnost. Prav na tiho — tako so hotele razmere. Govorila so pa zato srca stotin in stotin, ki so prihajali, da se še enkrat odklonijo pokojniku. Otroci in odrasčeni so prinašali cvetja, da ga je bilo okolo spomenika cela grmada — nad njo pa velika venca šentjakobske čitalnice in političnega društva.

Tako proslavlja narod v neodrešeni domovini svoje zaslužne može — dokaz njegove trdne vere v lepšo bodočnost, ki mora priti!

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

— **o Obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani.** »Slov. Narod« poroča: Zaradi vedno naraščajočih stroškov in premajhnega kritja proračuna so obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani resno ogrožene. Mestna občina je šla s svojo podporo do skrajnosti. Gotovo je, da se tudi te šole poddržavje toda do 1. decembra t. l., ko se imajo otvoriti znova, je poddržavljenje nemogoče. Toda šole so za razvoj naše obrti in industrije neobhodno potrebne, ker potrebujemo izobraženega naraščajočja. Subvercije države in raznih interesovanih faktorjev pa so premajhne za nadaljno vzdrževanje pouka. Kako pokriti primanjkljaj, ki znaša po proračunu okoli 165.000 K? V to svrhu je za sročil sklical župan dr. Perič anketo, ki so se je v velikem številu udeležili zastopniki obitnih združenj, denarnih zavodov, industrijskih podjetij, trgovske in obrtniške zbornice, obč. sveta, šol. odbor, a šolskih vrstev. Po obširni debati se je sklenilo, da se povabijo denarni zavodi in industrijska zveza, naj se izjavijo, koliko bi mogle največ prispevati za obrtne nadaljevalne šole ter se nato skliče ožja arketo. — Naravnost škandalozni so prispevki bank in denarnih zavodov, ki so jih dali za obrt. nad. šolstvo. In vendar, če vzamemo Jadransko banko, ji ne more biti vseeno glede tega šolstva in bi mela tudi svoje dolžnosti, ker polnijo vajenci iz tovarn Žabkar, Samassa, Tominies i. dr. — na katerih podjetjih je Jad. banka direktno interesirana — skoro dve šoli. Javnost bi morala več izvedeti o kulturni zavednosti naših den. zavodov, da jih bo vedela po tem tudi ceniti.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za brežiški in savniški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra t. l. v Brežicah. Pričetek ob pol 11. uri. Na dnevnem redu je med drugimi važnimi točkami tudi predavanje tov. Tominceva o kmetijskem pouku. Pričite vsi! — Odbor.

+ **Radovljiško okrajno učiteljsko društvo** zboruje dne 7. decembra t. l. dopoldne v Radovljici. Dnevni red: 1. Otvoritev. 2. Pouk srbohrvaščine v osnovni šoli (referira Drago Hudé). 3. Poročilo o skupščini UJU v Zagrebu. (Poroča Drago Hudé). 4. Samopomoč (objava v »Tovarišu«). 5. Blok za konvikt (poroča Schiffrer). 6. Slučajnosti. Opomba: One tovariše, ki so mi obljubili, prosim, da prineso knjige za jeseniškega Sokola. —

+ **Učiteljsko društvo za laški okraj** zboruje v soboto, dne 3. decembra ob pol 10. uri v šolskem poslopu na Zidanem mostu s sledečim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. Poročilo o pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in državnih skupščini UJU v Zagrebu. 4. Ob albanskih

mejah. Poroča tov. Vitko Jurko. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Slučajnosti. Pred zborovanjem kratka pevška vaja. Poroča tov. Vitko Jurko. Stanovska dolžnost je, da se vsak član(nica) udeleži zborovanja tega dne, ki je za udeležence pouka prost. — Odbor.

+ **Radovljiško učiteljsko društvo.** Na zborovanju radovljiškega učiteljskega društva bo poročal tov. Josip Korosec o temi: Vzgojni moment pri pouku s posebnim ozirom na našo državo.

+ **Učiteljsko društvo za Svetolnartski okraj** zboruje v sredo 7. decembra t. l. v Sv. Lenartu v Slov. gor. ob 10. uri po tem vzporedju: 1. Zadnji zapisnik; 2. dopisi; 3. kmetijsko - prirodnoznanjski pouk, predava nadzornik šolskih vrtov tovariš And. Skulj; 4. stanovske in društvene zadeve s poročilom o seji širšega sosveta in pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini in Zagrebu. 5. Predlogi ozir. nasveti. Udeležba obvezna.

+ **Učiteljsko društvo za novomeški okraj** ima v soboto, dne 3. decembra t. l. ob pol 11. uri v deški šoli v Novem mestu izredni občni zbor. Dnevni red. 1. Spomini s potovanja po Srbiji — poroča nadzornik za šolske vrtove g. Fr. Črnačič. 2. Volitev novega odbora. Ker sta obe točki važni prosim polnoštevilne udeležbe — Podpredsednik.

Naša gospodar. organizacija. ZA UČITELJSKI KONVIKT!

Vsem tovarišem in tovarišicam! Zgodovina nam priča, kako moč, koliko odpornosti, ugleda in veljave imajo združene sile; toda sama organizacija nima za dosego vseh naših smotrov dovolj sredstev, treba je njej podlage, hiše, trdnjave, iz katere naj pošilja svoje delavne moči v boj za naš blagor.

Učitelstvo se je po vsem svetu dobro zavedalo te resnice ter je delalo. Mnogi so bili močni in srečni ter so si zgradili svoja ognjišča mi pa smo v svojo nesrečo po številu majhni, zato še dandanes nimamo tega, kar imajo naši bratje že mnogo let.

Hrvatsko učitelstvo se ponaša s svojo monumentalno stavbo — z Učiteljskim Domom, pa tudi srbski tovariši poselujejo v Beogradu lastno ognjišče, le mi Slovenci ne moremo uresničiti svojih sanj — Učiteljskega konvikta. Niti Gunglvi propagandi z brezobrestnimi tisočaki ni bilo usojeno dovršiti naše poti.

Vse to nam kaže, da se moramo s podvojeno silo vreči na delo zbiranja vsi ter zlagati dinar k dinarju.

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo je zato sklenilo razširiti med vse slovensko učitelstvo bloke za Učiteljski konvikt ter izvolilo poseben odsek za izvedbo tega namena. Odsek je naročil 500 blokov po 100 listov po 1 dinar, ki jih razpošilja na vse predsednike okrajnih učiteljskih društev. Ti jih naj po svoji preudarnosti razdele v prodajo agilnim članicam in članom. Ako bomo marljivi in zavedni, pa lahko priredimo Učiteljskemu konviktu novoleten dar: 50.000 dinarjev = 200.000 kron.

Na vseh svojih zborovanjih naj učitelstvo kupuje listke, a razpečevalci naj jih pri drugih prilikah izkušajo prodati tudi neučiteljsvju. Taka prilika se dostikrat nudi v veseli družbi, pri raznih stavih, krstih, ženitovanjih itd. Kolikokrat napiše tovarišica ali tovariš kmetu ali komu drugemu pismo, prošnjo ali pa mu stori kako drugo uslugo, za katero ne mara plačila; ponudimo tedaj takemu nekoliko listkov iz blokov, pa bodo kmalu vsi razprodani.

Učitelstvo ima po mestih in deželi mnogo prijateljev. Njim ponudimo kupone, pa če kaže, idimo od hiše do hiše. Delajmo za lastno stvar, za svoje stanovsko ognjišče!

Koliko dobička bi imel naš stan ravno sedaj v tej neznosni draginji, ako bi bili toliko srečni, da bi stal že v Ljubljani konvikt. Tu bomo imeli lokale, kjer se bomo shajali, kjer bomo imeli svoje prireditve in kjer se bo vzgajala naša mladina, naš naraščaj itd.

Predsedniki so naprošeni, da pobirajo od razpečevalcev denar ter ga pošljejo na vodstvo deške šole na Jesenice na Gorenjskem zaradi vknjižbe.

Naposled tudi prosimo in upamo, da sprejme vse učitelstvo z veseljem to našo misel, jo podpre in izvede čim prej.

Jesenice, dne 27. oktobra 1921.

Odsek za Učit. konvikt Jesenice (Gorenjsko).

Priporoča in odobruje načrt Jeseniškega odseka

odbor Društva za zgradbo Učit. konvikta v Ljubljani.

—g Učiteljski zdravilski dom v Rogaški Slatini. Načelstvo zadrge prosil.